

Sielis

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1984

3

gegužė
birželis

TURINYS

S.A. Sereikytė	Motinos dienos pradžia Lietuvoje	4
K. Grigaitytė	Eileraščiai	6
S. Vilkauskaitė	Skautės Lietuvos Universitete	8
A. Saudargienė	Per dykumą	10
E. Ližaitė	Pasivaikščiojimas	13
• Knygos	Pr. Naujokaitis — K. Girgaitytės “Tylos Dovanos”	15
	N.K. — Pasikalbėjimas su meno istorike G. Kazokiene	16
	J. Poželaitė-Davis — Žvilgsnis į mūsų teatrą	18
	A. Balašaitienė — Moteris sovietijoje	20
• Moterys pasaulyje		21
• Organizacinė veikla		25
• Sveikata	J. Prunskis, dipl. chem. — Vaistiniai augalai	26
• Madų ir grožio pasaulis		
• Šeiminių kampelių	Veda L. Murauskienė	29
• Atsiųsta paminėti		31

ILIUSTRACIJOS

S. Valiuvienė	Šeima	3
J. Paukštienė	Išvietintoji motina	5
R. Ingelevičienė	Motina	6
J. Klemkienė	Motina	13
V. Meškėnas	Portretas	16

“MOTERIS” LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1984 m. Nr. 3 (159)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

S. GIRDAUSKIENĖ — lituanistė. Z. DIDŽBALIENĖ — korektorė

L. MURAUSKIENĖ — skyriaus vedėja

B. PABEDINSKIENĖ — administratorė, R. STABAČINSKIENĖ — ekspeditorė

L E I D Ž I A KANADOS LIETUVIŲ KATALIKŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada

Spaudė Litho-Art Limited, 971 College St., Toronto, Ont. M6H 1A6

Prenumerata metams \$10.00, garbės prenumerata \$15.00, vieno numerio kaina — \$1.75

Viršelis — lietuviškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

“MOTERIS” Lithuanian Women’s Magazine. 1984 m. Nr. 3 (159)

Printed by Litho-Art Limited in Toronto, Ont.

moteris

1984

3 (159)

S. VALIUVIENĖ

ŠEIMA

SES. M. AUGUSTA — A. SEREIKYTĖ

Motinos Dienos šventimas prasidėjo Philadelphijoje, J.A.V. Jos iniciatorė buvo Mrs. A. Jarvis, vėliau Senatas ir Kongresas priėmė rezoliuciją, ir nuo 1914 metų Motinos Diena švenčiama gegužės mėnesio antrąjį sekmadienį. Iš Amerikos ši šventė paplito visam pasaulyje.

Jau Nepriklausomybės pradžioje buvo pastebėta dideli lietuvės motinos nuopelnai mūsų tautai religinėje, tautinėje ir auklėjimo srityse. Visi žinome jos mokyklą prie ratelio. Mažiau žinome apie jos įnašą kovojant už Lietuvos laisvę. Mūsų šalis buvo neturtinga, karų nualinta, todėl moterys įkūrė specialų centrą-komitetą aprūpinti mūsų kariuomenę reikalingais drabužiais, tvarstoma medžiaga ir net maistu. Šiandien tai gal atrodo smulkmena, bet anuomet buvo kitaip. Moterys — motinos stengėsi sustiprinti ir įvertinti mūsų savanorių darbą. Moterų centras buvo užverstas megztom pirštinėm, kojine, jų tūkstančius susiuntę Lietuvos kaimo moterys. Moterys įteikė ir grįžtantiems iš karo kariams vėliavas, kurias pačios pagamino. Vėliau jos buvo laikomos Karo muziejuje. Nenuostabu, kad prof. P. Dovydaitis 1928 m. Moterų konferencijoje kalbėjo, kad reikia lietuvei motinai pastatyti paminklą.

Kalalikių Mot. D-jos veikėjas M. Galdikienės pastangomis buvo sušauktas įvairių organizacijų ir spaudos atstovų susirinkimas 1929 metais kovo 24 dieną Kauno Universiteto, teologijos ir filosofijos fakulteto vienoje auditorijoje. Tame susirinkime man teko dalyvauti ir atstovauti ateitininkes ir "Naujų Vaidilutę". Taigi esu liūdininkė šio istorinio įvykio. Prisimenu, kad stud. Antanas Saulaitis atstovavo skautus, dr. J. Leimonas — pavasarininkus ir kiti.

Šiame susirinkime dr. J. Leimonas referavo, kaip Motinos Diena yra švenčiama Austrijoje, Amerikoje ir kitur. Po įvairių pasisakymų nutarta Motinos Dieną

švęsti. Išrinktas organizacijų atstovų komitetas: pirm. M. Galdikienė, vice-pirm. J. Skrupskelis, išd. dr. J. Leimonas, sekr. E. Lukošytė, narės Matulaitytė ir A. Baršytė. Šis komitetas greit išleido specialų atsišaukimą į Lietuvos visuomenę, kontaktavo Lietuvos vyskopus, Švietimo ministeriją, radiofoną, teatrą, kariuomenę. Visi buvo prašomi kuo iškilmingiausiai paminėti Motinos Dieną, kurią buvo nutarta švęsti pirmąjį gegužės sekmadienį. Laiko buvo mažai, nes posėdis įvyko kovo 24 d., atsišaukimas išleistas balandžio, o Motinos Diena turėjo būti švenčiama gegužės 5d. Ši nauja idėja žaibo greitumu paplito ir pasekmės buvo nuostabios. Atsiliepiamas visuomenės buvo toks vieningas ir gražus, kad šiandien tenka tik stebėtis.

Motinos Diena Lietuvoje nebuvo tik šeimyninė šventė kaip Amerikoje. Lietuvoje buvo švenčiama plačiau: visuomeniniai, socialiniai ir karitatyviniai. Buvo rūpinamasi neturtingom, vienišom motinom ir vaikučiais. Ruošiamos joms vaisės, teikiamos dovanos. Buvo lankomos motinos net kalėjimuose. Daromos viešos rinkliavos didesniuose miestuose. Vietovėse, kur pačios moterys organizuodavo Motinos Dienos minėjimus, karitatyvinis aspektas buvo žymesnis. Suvalkijoje, rodos, Lankeliškyje neturtingiems vaikučiams surinkta tarp kitų dalykų... 300 kiaušinių.

Švenčiama buvo įvairiai. Pvz. Utenoje sudarytas komitetas iš įvairių organizacijų. Mieste iškabinti plakatai šūkiu: "Močiute, už Tavo meilę, mes tegalim atsimokėti meile!" Iškilmės pradėtos pamaldomis už motinas su atitinkamu pamokslu. Po pamaldų pavasarininkų išpuoštoje salėje įvyko programa: paskaita "Motinos reikšmė šeimai ir visuomenėje", po to sekė meniškoji dalis, skautės vaidino "Motulės dieną", ateitininkės deklamavo ir šoko. Tiek daug susirinko

žiūrovų, kad tą pačią dieną reikėjo programą kartoti, nes visi norintieji netilpo. Dar buvo prijungtas bažnytinis choras, kuris dainavo motinom skirtas dainas. Ir salė vėl buvo pilnutėlė. Pvz. Garliavoje buvo suorganizuota bendra eiseną po pamaldų. Visi dalyviai su vėliavom ėjo prie kryžiaus už miestelio, kur buvo pasimelsta už mirusias motinas. Po to sekė minėjimas miestelio salėje su paskaita ir menine programa. Dalyvių sausakimšai. Kariuomenė irgi minėjo Motinos Dieną, atskiruose daliniuose buvo rengiamos paskaitos, programos, prie Karo muziejaus muzika ir t.t. Organizuotai buvo minima visose mokyklose su programa, taip pat dalyvaudavo ir šeimos nariai. (Liet. Kat. Mokytojų S-gos įsteigtoje pradžios mokykloje, 1929 m. mokytoja J. Šerkšnienė pagelbėjo visiems

pirmųjų skyrių mokinukams nupiešti ir nuspalvinti sveikinimo korteles mamytėm — red.) Prie Motinos Dienos šventės įgyvendinimo daug prisidėjo spauda ir radio, kur buvo skaitomos ta tema paskaitos ir duodami patarimai.

Po dviejų metų (1931) specialaus minėjimų organizavimo komiteto nebereikėjo. Motinos Diena pasidarė lietuviška ir būtina tradicija. Ta proga L.K. Moterų D-jos vyriausias sekretoriatas išleido Aušros Vartų Dievo Motinos paveikslėlį su specialia malda motinoms: “Dievo Motina, aš visiškai atsiduodu Tavo globai. Padėki man kasdieną vykdyti krikščionės motinos dorybes. Su džiaugsmu priimu sunkias ir atsakingas motinystės pareigas, tik Tu padėk man jas ištikimai eiti . . .”

J. PAUKŠTIENĖ
IŠVIETINTOJI MOTINA

MEILĖ

Kai balsą pasiims tyla,
akis — naktis,
tik vienas, vienas žodis
į viską atsakys:
Meilė!

Ji tamsumas praskleis,
naujom žvaigždėm sušvis.
Palaimintas Dangaus
tas amžių ilgesys . . .

MOTINOS MEILĖ

Tu saugai jį savoį širdy
kaip dygųjį erškėtį
ir kaip lelijos žiedą trapų.
Išplėšti negalėtum meilės tos
su jokiais, jokiais metais.

Ir liksi tu kaip stagaras
nualinta audrų ir vėjų . . .
Padangėm skriedami
jie šauks ir šauks:
Dar šitaip niekas nemylėjo.

R. INGELEVIČIENĖ

MOTINA

GRĮŽIMAS

*Pasilenkę debesys geria ežerą,
geria mano veidą —
— mano aidą.*

*Tyla lyg motinos skara
apsupusi krantus . . .*

*Brendu į gilumą
į kryžminių atspindžius
savęs ieškodama.*

*Argi buvau? Ar aš buvau čia,
kai vasaros liepsnelės šoko
vandens paviršiuje,
lelijos pasaką lingavo.*

— — — — —
*Nei antelė kryžiaus,
nei gulbinėlis plauks,
nei lelija linguos . . .*

NIEKUR NEPRIŠAUKSI

*Šitas šauksmas — Mama!
Per pasaulį plaukia,
lopšyje užgimęs
net karste aidės.
Tu gali ieškodams
perplaukt Okeanus
ar skraidyt padangėm
liesdamas žvaigždes;
niekur nesurasi,
niekad neprišauksi,
jei mirtis apglėbus
ją svetur išves.*

SAVOJ PARAPIJOJ

Vidudienis.

Saulė pačiam žerėjime.

*Už mūro sienos,
už gatvės grindinio
laukų giesmė . . .*

*Šventoriuje, pavėsyje klevų,
minia, lyg pieva žydinti, vilnija.*

Varpai.

Bokštai kylantys kaip stygos.

Procesija.

Takai gėlėmis nuberti.

*Tos akys kristaliniu melsvumu
prie tako, po klevu
arti, arti . . .*

*Nauja gaida prabyla
ir bokšto stygomis
skambėti ima.*

MŪSŲ SODAI

*Tos obelys taip kvepia! . . .
Praeivį stabdo kelio vidury
ir žiedlapius lyg dovanas dalina.
Dūzgena visas sodas,
kaip baltas avilys,
dangaus nulytas.
O tu eini eini takais, eini
ir krūtine visa
kvepėjimą semi.
Ir jei galėtum
su žydėjimu nueiti
tą kelią, atkirptą nuo pat gimimo . . .
Neatsigręžt į naktį,
kuri prie kelio rymo,
praeiti pro vandens qsoį
be troškulio,
nelaukti vaisiaus pakely,
obelis kvepėjimu vien sotas.*

S. VILKAUJA

Kai 1922 m. vasario 16-tą dieną Kaune buvo atidarytas Lietuvos Universitetas, tai studentai tuoj pradėjo kurti ideologines ir profesines draugijas. Pirmiausia susiorganizavo ateitininkai, nes jų universitete buvo daugiausia. Po to sekė kitos draugijos bei korporacijos. Taip 1924 m. į universitetą jau buvo įstoję ir keliolika skautų bei skaučių, pradėjusių skautauti dar gimnazijose. Jie panoro irgi turėti savo vienetą. Tada jie įteikė universiteto rektoriui prašymą su 16 parašų. Tais laikais tokio skaičiaus studentų užteko įkurti betkokią draugiją. Jų prašymas buvo patenkintas, ir 1924 m. spalio 16 d. buvo įkurta Studentų Skautų Draugovė Lietuvos Universitete. Pirmuoju draugininku buvo išrinktas K. Kasakaitis. Draugovė tvarkėsi skautiškais pagrindais, t.y. skiltimis. Kadangi tai buvo mišri draugovė, tai skaučių skilčiai vadovavo D. Kesiūnaitė, kuri gyveno su tėvais Kaune ir studijavo mediciną. Tada skautai pasirinko šūkį „Ad Meliorem!“ (Vis gryn!). Lotynų kalba dar nuo viduramžių buvo užsilikusi Europos universitetuose, o ypač Vokietijoje. Net ir pats universitetas buvo vadinamas „Alma Mater“ (Motina Maitintoja), o studentų himnas buvo taip pat lotyniškas — „Gaudeamus“ (Džiaukimės). Kadangi daugiausia narių draugovėje buvo katalikų, tai jie pasikvietė savo dvasios vadovu kan. M. Morkelį, Kauno kunigų seminarijos profesorių.

Šiomet spalio mėn. 16 d. sueina 60 metų nuo tos draugovės įkūrimo. Tai buvo savotiškas įvykis, nes daug kas tada galvojo, kad skautavimas yra tik vaikų žaidimas, o ne studentų užsiėmimas. Pradžioje atrodė, kad viskas buvo labai gerai tvarkoma, o studijos ir skautavimas irgi derinosi. Bet netrukus narių tarpe pradėjo reikštis kai kurių nesutarimų. Mat, į tą draugovę buvo priimami ir kitų draugijų studentai, kurie dažnai būdavo įvairių pažiūrų. Nors skautai ir vengė dalyvauti politiniame gyvenime, bet draugovės sueigose įvairių

skirtingų įsitikinimų nariai dažnai keldavo ir politinius klausimus, o dėl to kildavo ir ginčų. Toks nesutarimas ypač pasireiškė 1929 m. Tada skautės matydamos, kad negali produktyviai dirbti, nusprendė išsiskirti ir įkurti savo atskirą draugovę. Tą įvykį visi skaudžiai pergyveno. Dr. D. Kesiūnaitė daug kartų buvo kalbėjusi ir spaudoje rašiusi, kad atsiskyrimo „operacija“ buvo labai skaudi, bet gi turėjo įvykti. Be D. Kesiūnaitės, tos draugovės studentės dar buvo šios: El. Barščiauskaitė, G. Motūzaitė, S. Stankūnaitė ir kt. Iš studentų — V. Civinskas, K. Grigaitis, J. Kazakevičius ir kt.

1930 m. Lietuvos Universitetas Kaune buvo pavadintas Vytauto Didžiojo vardu. Tad tais pačiais metais kovo 16 d. skautės atsiskyrė ir įkūrė savo atskirą draugovę, kurios studentės negalėjo būti kitų ideologinių draugijų ar korporacijų narėmis. Pirmąją draugininke buvo išrinkta O. Vingilytė-Kavaliūnienė (dabar gyvena Clevelande). Vėliau draugovę perėmė K. Bartninkaitė—Kodatienė (dabar gyvena Floridoje). Po jos buvo dr. P. Palubinskaitė-Dučmanienė (mirusi). Nuo 1936 m. iki 1939 m. draugovei vadovavo dr. M. Kuršaitė-Budrienė, kuri gyvena Floridoje. Tais metais buvo draugovės pats žydėjimo laikotarpis, nes tada daug įstojo naujų narių ir buvo išleista į gyvenimą keliolika baigusių universitetą mokytojų, gydytojų, ekonomisčių ir kitų. Kai 1939 m. mums buvo grąžintas Vilnius, tai Kauno universiteto trys fakultetai buvo perkelti irgi į Vilnių. Tada daug ir studentų skaučių turėjo išvažiuoti iš Kauno. Tačiau tais metais prasidėjo ir didieji neramumai Europoje.

Studentų draugovės narės buvo skirstomos į kandidates, tikrąsias nares ir filisteres, kurios jau buvo baigusios universitetą. Spalvas pasirinko: baltą, raudoną ir mėlyną. Balta spalva reiškė jaunystę, raudona — meilę Dievui, tėvynei ir artimui, mėlyna — Lietuvos dangų.

Tokių spalvų buvo kepuraitės, ženkleliai ir vėliau juostelės, nešiojamos per dešinę petį. 1933 m. draugovė įsigijo savo vėliavą. Ji buvo pasiūta iš tamsiai mėlyno šilko, su baltais kutais ir kraštuose raudona juosta. Vienoje pusėje buvo išsiuvinėta: Dievui, Tėvynei, Artimui! Kitoje pusėje — Vytauto Didžiojo Universiteto Studentių Skaučių Draugovė. Vėliavą pašventino prel. Bl. Čėsnys studentų bažnyčioje. Jis buvo Teologijos — Filosofijos fakulteto profesorius, studentų bažnyčios rektorius, gilus pamokslininkas ir akademinės skautijos globėjas.

Draugovėje buvo šios skiltys: “Liepsnelių”, “Grašinos”, “Sambės” ir “Gabijos”. Vėliau, kai įstojo daugiau narių, buvo sudaryta ir kandidačių skiltis. Kai skiltys buvo jau perpildytos, tai dr. D. Kesiūnaitė įkūrė “Šatrijos Raganos” vardo skiltį. Prisimenant dr. D. Kesiūnaitę, reikia pasakyti, kad ji buvo ne tik skaučių vadovė, bet ir globėja. Nors ji buvo baigusi mediciną ir dirbo ligoninėje, bet nenutolo nuo studentų skaučių. Ji domėjosi ir pedagogika, o ypač jai patiko M. Pečkauskaitė-Šatrijos Ragana. Dr. D. Kesiūnaitė yra mirusi ir palaidota Clevelande.

Pavasari studentės skautės rengdavo iškylas į Panemunę, Fredos kalnelius ir kitur. Pažaisly kartais jos pasilikdavo vakare bažnyčioje, kur gegužinių pamaldų metu pasiklausydavo gražaus vienuolių giedojimo. Dažnai buvo kviečiamos įvairios prelegentės su paskaitomis apie charakterio ugdymą, pirmąją pagelbą ir t.t. Dr. D. Kesiūnaitė dažnai pravedavo įdomius ir

naudingus pašnekesius apie mergaičių higieną, ligas, maistą ir kt.

Skautės ne tik studijavo, bet dalyvavo ir visuomeniniame Kauno gyvenime. Jos dažnai ruošdavo įvairius kursus, paskaitas ir parodas. Kauno potvynių metu (ypač 1937 m.) studentės daug padėjo. Jos budėjo gelbėjimo punktuose, rinko maistą ir drabužius nukentėjusiems gyventojams. Paprašytos kartais Kauno gatvėse rinkdavo aukas motinų, vaikų ir našlaičių globos draugijoms. Įvairių suvažiavimų ar eisenų metu, dainų švenčių ar sporto rungtynių metu jos dirbdavo prie pirmosios pagelbos. Tada Kaune dažnas galėjo matyti studentę skautę, stovinčią su puodeliu ir šalto vėdės kibiru, ar skubančią Laisvės alėja su Raudonojo Kryžiaus krepšeliu per petį padėti apalpusiam.

Studentės dirbo Vyriausiam Skautų Štabe ir Kauno tunte. Kai kurios iš jų turėjo drauges. Jos dalyvaudavo įvairiose stovyklose ir daug prisidėjo prie 1938 m. Pažaislyje Seserijos jubiliejinės stovyklos pasisiekimo. Studentės skautės buvo siunčiamos ir į užsienį atstovauti Lietuvos Skautų Sąjungai. Taip fil. M. Barniškaitė (dabar gyvena Clevelande) 1937 m. buvo Prancūzijoje, o fil. dr. J. Aglinskienė (dabar gyvena Čikagoje) 1938 m. buvo Šveicarijoje.

Prėjus keleriems metams, draugovė jau turėjo daug universitetą baigusių filisterių. Tada dr. M. Budrienė, dr. D. Kesiūnaitė ir kitos pradėjo kelti klausimą, kad reikėtų susiorganizuoti ir filisterėms, nes jų daugelis su

V.D. UNIVERSITETO STUDENČIŲ SKAUČIŲ DRAUGOVĖ

1936 METAIS

S.S.D. ŠATRIJOS RAGANOS SKILTIS 1932 M.
VIDURYJE SĖDI DR. D. KESIŪNAITĖ

tarnybonis jau buvo išsisklaidžiusios po visą Lietuvą. Taip 1938 m., per Velykų atostogas, Kaune, Pažangos rūmuose, buvo sušauktas filisterių suvažiavimas, kuriame buvo įkurta Filisterių Skaučių Sąjunga. Ten buvo išrinkta ir pirmoji valdyba, kurios pirmininke buvo fil. S. Danilevičiūtė-Jurkynienė (dabar gyvena Čikagoje). Filisterių svarbiausias tikslas buvo šelpiti neturtingas studentes skautes. Juk buvo ne paslaptis, kad studentės suvalgydavo savo atsivežtą iš kaimo maistą, o tada neturėdavo kartais net ir vieno lito nusipirkti pietums bent sekmadieniais studentų valgykloje. Iš anų laikų filisterių nemažas būrys dabar

STUD. S. DANILEVIČIŪTĖ SU KAUNO TUNTO GRAŽINOS DRAUGOVE 1933 M.

gyvena JAV, kitos pasiekė net tolimosios Australijos krantus, daug jų buvo išvežta į Sibirą, o kai kurios jau peržengė amžinybės slenkstį . . .

Taip visas studentėlių skaučių darbas buvo sugniuždytas, kaip ir mūsų tautos gyvenimas, netekus Nepriklausomybės. Šiandien, grįžtant į praeitį ir žvelgiant į mūsų išeivijos besimokantį jaunimą, reikia pasakyti, jog daug kas pasikeitė. Anais laikais studentijai nereikėjo rūpintis, kaip išlaikyti lietuvių kalbą, mūsų papročius ar tapatybę, nes visi jautė gimtąją žemę po savo kojom. Tada jie gyveno ir mokėsi laisvoje ir nepriklausomoje Lietuvoje.

PER DYKUMĄ

AVA SAUDARGIENĖ

Išleisdami atostogų, vyrai susirūpinę žiūrėjo į mus, akyse ieškojo baimės. Bet mumyse nebuvo baimės nei nerimo. Aš galvodama apie dykumas, kurias išsiuošėm aplankyti, jaučiaus kaip paukštis ištiesęs sparnus, pakilęs į padangę. Julijos akys buvo ramios; jos duktė Astrida šypsojosi, kai ji sėdo į puikų sūnaus automobilį ir užvedė motorą.

“Trys moterys į dykumą!” Pasmerkė mus mano vyrai. “Trys moterys! Jūs pamišote!”

O mes, trys moterys, nerūpestingai pamojome ir pasileidome plačiu vieškeliu.

Moderniškais įrengimais švediška mašina tyliai

urzgė. Prie lango lauko termometras rodė 42°C. Viduje vėsu, patogiu. Atrodė gyvsidabris meluoja.

Buvo vasario pradžia, australiškos vasaros karščio aukštuma. Pasirinktas maršrutas vedė į sausros nainkinamą Riveriną, prie vandeningos, nuslūgusios Murray upės, per smėlio dykumas, Barrossą slėnį, į Adelaidę, Pietų Australijos sostinę, maždaug du tūkstančiai kilometrų ir tiek pat atgal. Palikę Sydnejų važiavome į Vakarus.

Buvo iš eilės šešta be lietaus vasara, kuri prie Pacifiko nejaučiama kaip kviečių, galvijų ir avių augintojų vakaruose, pietuose ir kontinento vidury kur milžiniški ūkiai (iki 1000 ha) desperatiškai troško lietaus. Žalios oazės su požeminiu vandeniu, rajoniniai miesteliai šimtas kilometrų nutolę viens nuo kito, nerodė judrumo. Prekyba apmirė. Susidūrę su finansiniais sunkumais krautuvės, ūkio reikmenų tiekėjai, moteliai, restoranai tartum miegojo.

Palikę už savęs didmiestį, stebėjome kylantį

termometro gyvsidabrij. Oras drebėjo. Gūžčiojantis vėjas kėlė dulkes. Pietryčių Wales kalneliai, o ir slėniai išdžiūvę, net stangrių žolių šaknys išdegusios. Ganyklos pilkos, akmenukų numargintos. Šakoti, pavieniai eukaliptai neteikia pavėsio po jais susibūrusioms avelėms. Vargšės, ištroškusios laizgė karštus akmenis.

Mašina veržiasi pirmyn, ryja asfaltą. Kokie geri keliai negyvenamose dykumose, stebimės. Staiga sustojam prie nuostabaus vaizdo. Aukštoje, sausoje plokštumoje keli šimtai avių stovi dideliu ratu. Atrodo, kaip šokėjos pasiruošusios kadriliui. Toliau užtinkame dar kelis ratus. Tai ūkininkas saulės nudegintoj dykumoj maitina pabarstytais javų grūdais avis. Maitinimas per dieną kainuoja tūkstančius dolerių, bet ūkininkas betkokia kaina bando išgelbėti badaujančias, ištroškusias. Sunkiais žingsniais, dusliai bumbėdami, aplink avis bėgioja didžiuliai, neskrendantys paukščiai emu.

Šešti metai nebūta lietaus. Viskas miršta karštyje. Pasėlis išnyko. Susirūpinęs ūkininkas palinksta, paima saują žemės ir greit išmeta, lyg įkaitusį gelžgalį. Dairosi į mėlyną dangų, šaukiasi stebuklo. Bet lietus neateina. O jeigu ir ateitų, daug metų praeis, kol ataugės išdeginta žolė.

Eina apžiūrėti galvijų. Karvių šonkauliai lenda per odą. Veršiukai vos pastovi ant kojų, paeina kelis žingsnius ir parvysta. Apspinta musės. Dar neatšalusiam ėda akis.

Važiuojame toliau į vakarus, vejames mirazą po mirazo. Įkaitęs oras virpa. Dykuma šaukiasi vandens. Mes gaivinamės vežamu vandeniu. Dulksė prie kelio guli negyvas fazanas, toliau nubalę kengūros griaučiai, kelios avys iškeltom kojom, nuo kurių pakyla juodi paukščiai. Nyku ir baugu dykumoje. Nesimato sodybų, medžių, jokių gyvių, jokių paukščių. Šliužai, kurių turėtų būti, miega įsikasę į smėlį. Pasukame į Riveriną, arčiau Murray upės.

DYKUMŲ KELIAUTOJOS

Turtingas kviečių ir gyvulininkystės slėnis drėkinamas Murray ir Murrumbidge upių irigacijos kanalų, kurie mažai teikia vandens, bet šiaip taip išlaiko žaliuojančius kviečių ir kukurūzų laukus. Plačiose ganyklose galvijai sulyšę, avys skabo žolių šakneles, renka pabirusias dobiliukų sėklas.

Pernakvojusios senoje kolonialinėje pakeilės smuklėje, paliekam derlingą slėnį, pasukame į šiaurės vakarus. Marrumbidge upė vos juda, Darling upės vaga išdžiūvusi, tik giliose duobėse vienur kitur stovi tamsūs, dumblinas vanduo. Aplink smėlio kopos. Ant kelio tik mes, nesutinkam jokios mašinos.

Iš šiaurės ateina raudonas debesis, uždengia saulę, paslepia kelią. Lauke temperatūra 45°C. Sustojam, atidarom duris. Vėjas nudegina skruostus. Skubiai užtrenkiam duris.

Vėjo sukamas ateina "villy-villy", legendarinis demonas. Pagal aboridžinų pasakojimą, "villy-villy" pagriebia žmogų ir sukdamas iškelia iki dangaus, iš ten sulaužytą trenkia atgal į žemę.

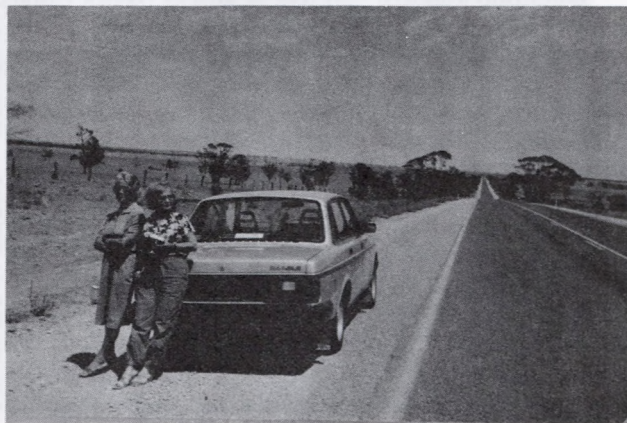
Baimės išplėstom akim sekame į mus per dykumą atsilenkanti smėlio stulpą. Jis sukasi, kyla, artėja . . . Bėkim! Bėkim! Kol mus nepagavo!

Demonas peršoka kelią ir pasuka į kairę. Šį kartą laimingai pabėgome nuo pikto villy-villy.

Vieškelis blizga, vėjas varo smėlį į kopas, tolimi mirazai šaukia. Prie jų, medžių pavėsyje laukiniai arkliai bėga, vanduo mirga sidabru, vilioja vėsoma. Bet mes, įspėtos mirazų apgaulingumu, nesiduodam vilionei, važiuojam toliau pro smėlio pilis, pro baltuojančius ežerus.

Netoli kelio, pro baltus eukaliptų kamienus sumirga balkšvai mėlynas vanduo. Sustojam įsitikinti, ar tai mirazas. Tai buvo didžiulis, sunkaus vandens mėlynas ežeras, apsuptas uolų, smėlio kalvų ir baltų eukaliptų, kaip vaiduokliai išsiskėtusių. Mus pasitiko visiška tyla. Saulė degino pakaušį, smėlis nusvilino basų kojų padus,

AUSTRALIJA

eukaliptų šakos, kaip baltos griaučių rankos, siekė apglėbti. Šimtai kilometrų negyvos dykumos mus supo. Asfaltuotas vieškelis tuščias. Prie ežero eukaliptų šakelės nejudėjo, joks paukštis nepraskrido. Taip turėjo atrodyti pasaulis septintą sutvėrimo dieną. Tokį tai pasaulį aboridžinų protėviai, padarę upes ir ežerus, užpildę žalias oazes įvairiais tvariniais paliko savo ainiams. Pasijutome neteisėtai įžengę į jų žemę. Baimės pagautos skubėjom prie automobilio, kaip prie vienintelės saugios vietos.

O jei motoras neužsives? Numirsim dykumoj, ir niekas nežinos, kur mūsų kaulai guli džiovinami saulės. Giliai atsikvėpėm, kai motoras suūžė. Ieškomamos žmonių artumo, skubėjom į Mildurą, dykumos miestelį ant Murray kranto, ir troškulio nuraminti užėjome į dykumos ilgiausią barą.

Pasakojama, kad miestelio viešbučiai prohibicijos laikais neturėję teisės pardavinėti alkoholinius gėrimus. Sausra ir karštis išmokė apeiti įstatymus: vyrai gėrė vyną iš dubenėlių, kaip sriubą. Niekad nebuvo tiek išgerta, kaip prohibicijos metu. Leidimą pardavinėti alkoholinius gėrimus pirmas gavęs Milduros “Dirbančių vyrų” viešbutis. Pasistatė 23 m. barą su 32 kranais, kuriuos aptarnavo 25 kelneriai. Pylėsi alus. “Dinkum Ausie” (Tikras australas) o ir emigrantai vokiečiai už vis labiau mėgo alų.

Raudono smėlio audra palydi iki Renmarko, seniausio miestelio prie Murray. Matomumas du žingsniai. Remarke prasidėjęs sodų ir vynuogių sodinimas.

Kanadiečiai broliai George ir Benjamin Chaffey, sekmingi Kalifornijos sodų ir vynuogynų pionieriai, atvyko į Australiją 1887 m. ministro pirmininko Deakin pakviesti. Broliai nupirko Mildurą, bevertį sausą 300 ha ūkį. Smėlio užneštame, saulės ir vėjų išdžioviname ūkyje vos išsimaitino keli šimtai užsigrūdinusių avių. Australai juokėsi — “Crazy yankee nusipirko raudono smėlio Saharą su tūkstančiais triušių!”

“Duokime vandenį šiai dykumai ir ji pavirs žaliais sodais,” išpranašavo Chaffey broliai.

Kova dėl irigacijos ilgai truko, bet broliai laimėjo. Dykumoje užvesti vynuogynai ir sodai plėtėsi. Išaugo žalios salos smėlio jūroje: Renmark, Mildura, Berri pasiekė Barossa slėnį, kur šiandieną gaminamas geriausias Australijos vynas.

Vynuogynų slėniuose nedaug gyventojų, bet skaičius dešimteriopai papildė vynuogių ir vaisių nurinkimo metu, sausio — kovo mėn. Prityrę vaisių rinkėjai ir šimtai Sydnejaus ir Melbourne bastūnų suvažiuoja pelningam darbui. Karščių ir sausų vėjų nualinti naujokai, matydami profesionalų rinkėjų pilnus krepšius,

krenta į desperaciją. Saulei nusileidus, miestiečiai išsitiesia ant žemės prie pustuščių krepšių, nepajėgūs pajudinti skaudamą nugarą nei sąnarį. Tuo tarpu profesionalai geria, dainuoja, lyg visą dieną būtų ilsėjęsi.

Sezonui pasibaigus ruošiami vyno festivaliai. Kartu su kitų etninių grupių šokėjais, juose dalyvauja Adelaidės lietuviškas jaunimas.

Po malonios viešnagės Adelaidėje ir pabendravimo su bendruomenės kultūrininkais, pasileidome atgal į namus. Kelią pasirinkome arčiau Pietų jūros pakrančių. Pietų jūra ir Antarktikos vėjai mažino vasaros karščius ir dykumos sausrą. Bet čia ir dalinai Viktorijoje išdžiūvusiose ganyklose taip pat badavo galvijai ir avys. Sausiems, alyva persisunkusiems eukaliptų lapams užteko kibirkšties įsiliepsnoti. Naujai pasodinti pušynai žaliavo ir ramiai ošė pagražindami mūsų kelią. Nenujautėme, kad ugnies liepsnos mus veja, kad plinta ne tik eukaliptais, bet ir jaunų pušynų miškuose.

Sugrįžome prie Pacifiko Pelenų dieną, kuri paskelbta tautinės nelaimės diena. Degė miškai ir laukai. Sugrįžusios su pasibaisėjimu sekėme siaučiančius gaisrus vietose, kurias tik ką pravažiavome.

Nelaimė atėjo staiga. Gaisrai baisiu greičiu plito Adelaidės kalvose, ganyklose, eukaliptų laukuose ir jaunuose pušynuose, pasiekė artimus Melbourne priemiesčius. Liepsna šoko nuo medžio prie medžio, degė ilgalaikės sausros išdžiovinotos ganyklos ir jose besiganančios avys ir galvijai. Degė namai, kaip fakelai liepsnojo automobiliai su šeimomis bėgančiomis nuo gaisro, degė bandos avių, galvijų, išsigandusios kengūros, vombatai, koalos, neskraidantys emu, iškepė šliužai sulindę į žemę. Ugnis apėmė 8000 kv. km. plotą, atrodė visas pasaulis dega. Gamtos stichija kelias dienas siautė Adelaidės kalvose ir Dandenong miesteliuose. Ilgai smilko namų griuvėsiai, kilo kartūs dūmai, skleidė nemalonų degėsių kvapą.

Trijų moterų, kelionių mėgėjų, kelionė per dykumas baigėsi laimingai, bet negalėjome atsikratyti minties, kad važiavusios vieną dieną vėliau būtumėm sudegusios, kaip sudegė 82 žmonės, baisaus gaisro aukos. Šiurpas nukratė. Dykumų protėviai, saugodami saulės bei karštų vėjų nudegintą žemę ir tamsiaodžius vaikus įsibrovėliams keršija baltaodžiam naikinantiems primityvų gyvenimą, gerąsias dievybes ir vandens duobes, kur apsigyvenę mirusių dvasios, kur kūdikių sielos laukia motinų.

Jeigu bus proga, ir vėl važiuosiu per dykumas priklausančias aboridžinams ir jų protėviams, nes stipri meilė savo protėvių teritorijai, giminytė broliams Lietuvoje. Tų ryšių nenutrauks nei toliai, nei sausra, nei gaisrai.

Kartą išėjau pasivaikščioti . . . Kaip ir paprastai einu lazdele pasiremddama. Niekas į mane nekreipia dėmesio, ir aš niekuo nesidomiu . . . Žmonės eina ir praeina, praeina lygiai taip, kaip praeitų pro namą, medį, tvorą . . . Širdį skauda, nes prisimenu anas dienas, kai beveik visi praeiviai artimi, net pažįstami buvo . . . Et, varau tą mintį šalin: tai buvo seniai Lietuvoj, tada jauna buvau . . . Mažas miestelis, skersai-išilgai išvaikščiotas . . . Net krinta į akis, jei štai vienas praeivis jau su nauju paltu . . . Vis eini beveik tais pačiais takais-gatvėmis . . . Jei eisi nuo tilto ligi gimnazijos, tai vistiek ką nors sutiksi, pašnekėsi, pasijuoksi . . . O dabar? Dabar netaip! Net ir pažįstamas, kartais nepažįsta . . . Ką gi? Senas esi! Na, bet štai kažkas sveikina . . . Ogi vilkaviškietis! Tai Bronius Ž. Jo Vilkaviškyje nepažinojau, nes gal, tuzinas metų amžiaus skirtume, neleidžia man prisiminti Bronelio. Bronius visada malonus, mandagus, pasiruošęs patarnauti, nors niekas neriša, kalba vistiek užsimezga. Eina jis greta manęs senutės, jau žilos ir šlubos . . . Prisimenam Vilkaviškį . . . Žinoma, kalbam apie pasivaikščiojimą . . . Nuo tilto ligi gimnazijos . . .

Reikia pro katedrą praeiti . . . Dieve, jau nėra tos katedros . . . Čia Broniukas klapčiuku buvo . . . Nėra ir tos mūrinės sienos-tvoros aplink šventorių . . . Šventoriuje tokie dideli kaštonai liūdijo didžią praeitį ir liūdnei šlamėjo, lyg ir nujausdami ateitį . . . Iš šitos katedros per didžiąsias šventes, vysk. M. Reinys nepamirštamus pamokslus sakydavo . . . Per gegužines pamaldas sklido kun. Skirkevičiaus "Marija, Marija" . . . Taip gražu būdavo, kad mano draugė Olga, nors ir ne katalikė, visada savo stipriu sopranu padėdavo giedoti " . . . Užstok prieš Aukščiausią Tu žmogų menkiausią, nes viską pas Dievą gali . . . ".

Et, ką čia viską iškalbėsi? . . . Man keista. Bronius eina greta ir dalinamės turbūt kiekvienas iš mūsų skirtingais prisiminimais. Turbūt aš jam primenu jo motiną, kad lyg ir kas riša, jaučiu. Paklausu jo, o kur jis gyveno? O, Vytauto gatvėje . . . Labai daug kartų ta gatvė ėjau. . . Gražiai gyveno. Sodelis . . . Darželis . . . Didelis daržas su įvairiausiomis daržovėmis . . . Tai jau mamulės karalystė . . . Už namo žalios pievos . . . Net ir karvutę turėjo . . . Šilto pienelio kas vakarėlis . . . O ta mamulė! Jinai vis skubėjo, "Darbelių ligi valiai," jinai

J. KLEMKIENĖ
MOTINA

sakydavo . . . Broniukas augo mamulės mylimas, Dievulio globojamas . . . Kas vakaras mamulė peržegno davė Bronelį, paglostydavo šurpia, nuo darbo pavargusia ranka taip švelniai, taip maloniai, kad net dabar Bronius jaučia . . . Atrodė, kad gyvenimas niekada nepasikeis. . . Bet baisi komunizmo banga jau ritosi per mūsų tėvynę ir “sunkios kojos svetimųjų laukelius visus sumynė”, anot poeto Bernardo Brazdžionio . . . Žmogus gyventi nori, bėga nuo kulkos, ugnies, skriaudos, kankinimų, kalėjimo, kraujo . . . Bėga, nes jau plevėsuoja krauju persisunkusi raudona vėliava . . . Lietuviškas kraujas laša . . .

Bėga ir Bronius. Ir mamulė išsigelbėti ryžosi. . . Prisirišo virvelę prie karvutės ir vedasi. . . Negali gi gyvulėlio nežinia palikti, o, be to, kaipgi gyvensi be jos? Reikės . . . Eina senutė į nežinią . . . Jau ir nuo sūnaus atskyrė. Vistiek eina . . . Bet . . . štai ruskis. Jis atima mamulei karvutę, o ją nuvedė ir įmetė išrengęs į tamsų, šaltą, drėgną rūšį . . . Svetimą rūšį. Išgąsdintos žiurkės sukribždėjo . . . Mamulė šaukė, rėkė, pagalbos prašė . . . Sušilo. Sušalo . . . Nusilpo. Užsnūdusią žiurkės pribudino . . . Motulė verkė, meldėsi. . .

Taip man Bronius pasakojo. Mat, jis buvo į tėviškę nuvykęs savo mamulės ieškoti, tai šitaip kaimynas papasakojo. Bronius mamulės namelyje jau nesurado, kaimynas ją globojo. Klausiu, ar mamulė pažino jį? Bronius nežino. Jis tik žino, kad mamulė vėl savo išvarginta, išdžiūvusią ranka glostė jo plaukus . . . Plaukus jau nebe kūdikėlio, o suaugusio sūnaus, net be laiko pradžiusio . . . Ak, kas gali aprašyti tą jausmą, kuris aplankė sūnų prie vos gyvos motinos! Broniaus akys ir dabar padrėko, lūpų kraštai virpėjo, veido spalva pasikeitė . . . Jo visą kaktą išpylė prakaito lašai . . . Kaimyno pasakojimą Bronius mėgina man perduoti, nes aš paklausiau, o kaip motulė išsivadavo iš to rūšio?

Taigi buvo taip: vieną dieną vaikai pamatė per laukus bėgančią nuogą moterį, išsidraikiusiais plaukais . . . Moteris bėgo vis suklupdama, rankomis dangstydamasi tai šen, tai ten . . . Vaikai šaukė: “Žiūrėkite beprotė bėga! . . . Va, atsikels . . . parpuolė . . .” O mamulė bėgo, klupo, kėlė ir vėl bėgo . . . Viešpatie, ar iš tikrųjų pamišo? Ne, motulė nepamišo, tik kaip gali sustoti bėgus, jei be rūbų? Ir kur sustoti? Bėgti . . . bėgti . . . “Pamišėlė! Pamišėlė!” skambėjo per laukus . . . Ir ne tik vaikai pirštais rodė tai į šen, tai į ten . . . Pagaliau vienas iš kaimynų atpažino motulę . . . Pagavo ir leido save pažinti . . . Motulė iš nuovargio, gėdos, šalčio, bado, visa nusilpusi, sukrito ant jo rankų. Jis parsinešė ją namo. Motulė atsigavo. Ir štai tada jos susirūpinęs

sūnus, motulę surado . . .

Bronius, kiek viza leido, paglobojo motinėlą, bet viskas baigiasi ir vėl reikia palikti motiną . . . Ar dar pamatys kada? Sugrįžęs, palikęs seną ligotą mamulę, Bronius vis mintimis pas ją nuvykdavo . . . Rūpinosi. Priimdavo Šventą Komunią Jos vardu, t.y. už ją . . . Jis vis maldavo Viešpatį, kad jam duotų kokį nors ženklą, ar gyva motulė, ar pasveiko, ar sveika? Bronius kalba toliau: “Viešpats išklausė mano maldos . . .” Klausiu, kaip tas įvyko, o jis man nenoromis pasakoja . . .

“Aš vieną vakarą atsiguliau labai neramus ir, rodos, tik užsnūdau, o mano žmona mane budina, judina, šaukia, drasko: “Broniau, tai aš čia! Aš! Ar nepažįsti? Pabudau. Man taip lengva . . . Motulė nebekenčia . . . Motulė danguje . . . Žmona vėl šaukia: “Kas tau yra, ar klieidi?” “Ne,” sakau, “aš jau nesapnuoju ir nekliedu. Mano mamulė danguje . . .” Ir jis pasakoja man tai, ką pasakojo žmonai:

Sapnuoju: tokia akinančiai stipri šviesa! Viskas žiba, žėri . . . Už saulę šviesiau . . . Negaliu nė akių gerai atmerkti . . . Erdvė tokia didelė, nė galo, nė krašto nesimato . . . Gėlių tiek daug! Ir visos tos pačios, kur mamulė savo darželyje prie namo globojo . . . Konvalijos taip stipriai kvepia, kad net dusina . . . Rožių net daugiau, negu pas motulę darželyje . . . Ir vainikai vainikai! . . . Viskas išpuošta, kaip per didžiulę šventę . . . Ir . . . Štai motulė! Ilgu ligi žemės baltu rūbu! Linksma, šypsosi . . . Kokia rami . . . Kokia jauna, graži! . . . “Mama, ar tai Tu čia?, šaukiu. “Mama, mamule, čia aš! . . . Mama, mama! . . .” Bet mamulė nemato manęs . . . Aš vis šaukiu . . . “Mamule, čia aš! . . .” O mano mamulė lyg ir pakėlė ranką palaiminimui ir nieko neatsako . . . Mamulė visa šviečianti. Net su vainikėliu ant galvos . . . Viskas taip spindi . . . Mamulė grakščiai pro mane praeina . . . Ne, nepraeina, o lyg ir plaukiaskrenda . . . kaip angelas, kur, dar vaiku būdamas, savo katekizme mačiau . . .

Kai aš visu balsu šaukiau “Mama, mamule! . . .” mane žmona išbudino ir nuo to laiko aš jau mamulės nesapnuoju, ir jokios sunkios mintys manęs neaplanko.

Laiškas iš Lietuvos. Kaimynas, globojęs mamulę, pranešė, kad mamulė mirė. Mirė kaip tik tuo laiku, kai sūnus susapnavo sapną. Taigi, nuostabus yra meilės ryšys!

Bronius pažiūrėjo į laikrodį. A, jau žmona laukia. Atsisveikino, o aš vėl pasiramsčiuodamaėjau, ir niekas niekada nežinos, kiek jausmo-skausmo susikaupė many. . . Ir aš verčiau mamulės . . . O žmonėsėjo, praėjo, kaip pro namą, medį, tvorą . . .

KOTRYNOS GRIGAITYTĖS "TYLOS DOVANA"

PR. NAUJOKAITIS

Pavergtos Lietuvos išeivijos lietuvių gyvenimo "žinovai" dažnai drįsta rašyti, kad nepriklausomoje Lietuvoje (jie rašo — "buržuazinėje Lietuvoje") išsimokslinusi ir subrendusi išeivijos rašytojų karta jau esanti pavargusi, išsisėmusi. Kad tai netiesa, užtenka tik pažvelgti bent į paskutinių dvejų-trejų metų čia išleistas lietuviškas knygas. Štai tik keli pavyzdžiai: poetas Bernardas Brazdžionis tebėra energingas, kūrybiškas, kalbą kenčiančiai ir kovojančiai tautai Vaidilos Valiūno žodžiais; Ballys Gaidžiūnas tautos problemas įlieja į patrauklios formos religinę ir patriotinę poeziją; Stasys Santvaras leidžia poezijos rinkinį po rinkinio, o Anatolijus Kairys ir Birutė Pūkelevičiūtė laimi premiją po premijos. Prie nepailstančių kūrėjų priklauso ir poetė Kotryna Grigaitytė. Už ankstesnį eilių rinkinį "Marių vėjui skambant" ji laimėjo 1980 metų Lietuvių Rašytojų Draugijos premiją. 1983 metų pabaigoje "Darbininkas" išleido naują jos eilėraščių rinkinį "Tylos Dovana".

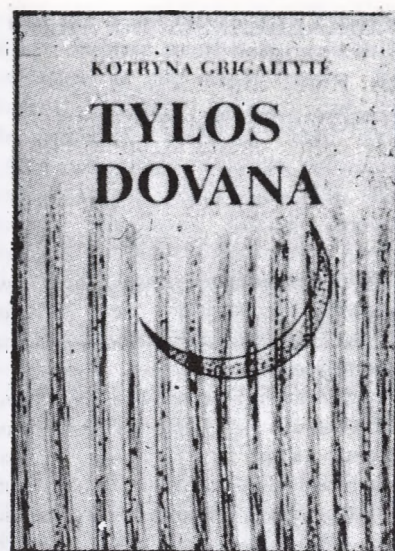
Rinkinyje yra 64 eilėraščiai, sudėstyti į tris skyrius. Pirmasis skyrius "Palikta vasara" atskleidžia poetės subtilų dvasinį ryšį su palikta tėvyne, ypač su tėviške. Poetė mato ilgesiu virpančias paliktas drebulės, girdi pievų griežlės raudą. Jos pasitikti grįžtančios ten laukia su vynu ir duona. Net apynėlis už klėties, įkopęs į vyšnią, žiūri į dulkantį kelią, ir vartai jai atkili. Bet ji grįžta į ilgesio virpėjimais į vyšnių ir obelių kupiną sodą, kurs žieduose paskendęs dūgia bičių avilys. K. Grigaitytė tiki į gražios laisvos Lietuvos prisikėlimą, bet ji nepučia kovos trimitų, jos poetinis žodis nešaudo iš patrankų. K. Grigaitytė yra tylios, subtilios poezijos kūrėja. Jos vaizdingų metaforų ir jautrių sielos virpesių skalė apima kelias oktavas. Eilėraščiai yra ir gana muzikalūs. Jų muzikalumui padeda autorės grįžimas į senąjį taisyklingą klasikinį ritmą ir rimų pilną atliepimą.

Antrasis skyrius "Aidas" išreiškia poetės santykį su žmonėmis ir daiktais. Visa ap-

linka stipriu aidu atsiliepia jos sieloje ir sukuria emocines būsenas. Čia dar esama motyvų iš atsiminimų: tėvo vaizdas prie šulinio, su nieku nepalyginama motinos meilė. Kiti aplinkumos įspūdžiai suskamba susitikime su pavasariu, su vasara, su užtvanka, su vėjo malūnu, su žmogaus saugliavimu gamtoje, su žydinčios žemės sunaikinimo pavojumi. Ir šiame skyriuje eilėraščių forma gauna žaismingo ritmingumo.

Trečiasis skyrius "Peteliškės sparnas" suskamba minoriniais gyvenimo rudens motyvais. Peteliškės sparnu jau nepakils į žydras padanges, o ant erelio sparnų kilti jau nebėra drąsos ir jėgų. Jos palieka tik apžiūrinėti vasaros derlių ir jį saugoti nuo rudens šalnų. Dar malonu braidyti po pievą ir melstis Dievui, ir meilei. Visa čia trupu, ir dėl to širdis ilgisi toliu, kur nebebus mirties.

"Tylos dovana" yra tylių susimąstymų, brangių prisiminimų, jautrių sielos virpėjimų knyga. Švelnios, tylios poezijos mėgėjams tai ypač maloni dovana. Ar tai

būtų paliktos vasaros giminėje prisiminimai, ar tai aplinkumos aidas, atsiliepiąs sieloje, ar tai artėjančio gyvenimo vakaro nuojaautos trapios nuotaikos — visa tai eilėraščių posmuose suskamba dinamiškai, muzikaliai, vaizdingai ir nenuobodžiai. Iš knygos puslapių sklinda šviesa, optimizmas, viltis. Knyga parašyta su polėkiu, su dvasios pakilimu. Galima teigti, kad šis rinkinys formos ir turinio atžvilgiu yra net stipresnis už ankstesnį premijuotąjį rinkinį.

Kotryna Grigaitytė, *TYLOS DOVANA*, lyrika. Išleido "Darbininkas" (341 Highland Blvd. Brooklyn, N.Y. 11207). Viršelį bei aplanką nupiešė ir tekstą iliustravo Paulius Jurkus. Knygelė turi 86 psl., kainą 4 dol.

POETĖ
KOTRYNA
GRIGAITYTĖ

GENOVAITE KAZOKIENE

Jūs pasirinkote temą „Čiurlionio gyvenimas ir kūryba“ meno istorijos magistro laipsniui gauti. Ar nebuvo kliūčių iš profesūros pusės?

Pasirinkau šią temą ne tik magistro laipsniui, bet iš viso meną studijuoti mane pastūmė kaip tik Čiurlionio kūryba. Negalėčiau pasakyti, kad lengva buvo gauti sutikimą dėl jos, nes reikia prisiminti, kad prieš 10-15 metų vakarų pasaulyje klestėjo abstraktusis menas ir tada buvo entuziastingai žiūrima į ateities eksperimentus, o ne į praeitį. Iš kitos pusės, Australija tik susigriebė kurti savo istoriją, tradicijas ir puolėsi rinkti australišką medžiagą net ir meno srityje. Pats meno fakultetas Sydnėjaus universitete buvo vos tik įsisteigęs, ir kiekvienas diplomantas buvo reikalingas australų menui kaupti. Todėl suprantama, mano prašymą priėmė labai rezervuoti. Ir sąlygas statė gana dideles: originalų studijas, kas reikšė keliones į Lietuvą. Tuo metu (1972), bent iš Australijos, dar nedaug kas keliavo į Lietuvą, o mokslinio darbo uždavinių niekas dar nebuvo turėjęs. Be to, iš Australijos į Lietuvą kelionė kainuoja beveik tris kart brangiau negu iš Kanados, o man reikėjo net dviejų kelionių.

Pasaulinėje meno istorijos literatūroje mūsų iškilusias menininkas yra labai retai minimas. Lietuvių meno istorikų rašytinės medžiagos apie Čiurlionį svetimomis kalbomis kaip ir nėra, išskiriant G. Vaitkūno knygą ir vieno kito autoriaus straipsnį periodinėje spaudoje. Ar jūsų meno istorijos profesūrai Čiurlionio kūryba buvo žinoma plačiau?

Nežinau, ar buvo anksčiau žinomas Čiurlionio vardas mano profesoriams, bet dabar yra žinomi ir jo darbai. Sydnėjaus universitete, dėstant dvidešimto amžiaus meno istoriją, yra ne tik minimas Čiurlionis, bet rodomos jo kūrinių skaidrės, kurias aš jiems parvežiau iš savo kelionių.

Ar galėjote pasinaudoti Lietuvoje esančia archyvine ir muziejine medžiaga?

Lietuvoje galėjau naudotis visomis man žinomomis bibliotekomis ir archyvais. Tuo metu dar neturėjau dabartinio supratimo apie Čiurlionio kūrybą ir norėjau gauti viską, kas tik buvo kada parašyta. Ir gavau:

fotostatinėmis kopijomis ir knygomis. Buvo atsitikimų, kad net nepažįstami žmonės atsiųsdavo man dar prieš-revoliucinę Rusijoje išleistų knygų apie Čiurlionį arba padovanodavo savo saugomą archyvinę medžiagą. Tokie dalykai yra jaudinantys, tačiau visų svarbiausia man buvo patys Čiurlionio originalai. Visa surinkta medžiaga yra svarbi istoriniu aspektu: kaip, kas ir kada žiūrėjo į Čiurlionio kūrybą, kaip kritikavo ir gynė. Tačiau mano darbas nėra kompiliacinis istorinis darbas, bet Čiurlionio kūrybos nagrinėjimas. Man reikėjo atsipalaiduoti nuo ankstyvesnių sugestių, išeiti iš jų užimtų realistinių pozicijų, kad galėčiau susidaryti savarankišką požiūrį į Čiurlionio kūrybą. Tam buvo būtina, tarp kitų dalykų, distancija ir laikas, kuris išlėto brandino naują teoriją, būtent, Čiurlionio simbolių vienasprasmiskumo teoriją. Iki šiolei meno-

GENOVAITE KAZOKIENE

tyrininkų tarpe dominavo požiūris, kad Čiurlionio kūryba yra mistiška, fantastiška, irracionali ir neišaiškinama muzikinė vizija. Mano išvada yra priešinga: Čiurlionio kūryba yra racionali, logiška ir išaiškinama.

Renkant medžiagą, jums teko bendrauti su Čiurlionio šeima. Kiek jie padėjo savo asmeniškais prisiminimais giliau išvelgti į Čiurlionį: dailininką, muziką, jo nueitą kūrybinį kelią ir asmenį kasdieninėje aplinkoje?

Su Čiurlionio šeima buvo malonu susipažinti bendrauti, nes tai labai šilti ir jautrūs žmonės. Bet jie man nieko naujo nepasakė, ką jau seniai buvo pasakę ir užrašę. Daugiausia laiko praleidau su Čiurlionio galerijos kuratore Valerija Čiurlionyte-Karūziene, kuri mane stebino savo besąlyginiu atsidavimu brolio kūrybai. Jos gyvenimas buvo paskirtas Čiurlionio paveikslų išsaugojimui, jo darbų populiarinimui. Ji buvo įtikėjusi, kad visas pasaulis ateis prie Čiurlionio. Ji buvo pripratusi prie Čiurlionio kūrybos garbintojų, ir jeigu aš būčiau atskridusi iš paties menulio, ji tikriausiai būtų tai priėmusi kaip papras-

PORTRETAS
ALIEJUS, 1982
V. MEŠKĖNAS

čiausią faktą, kad ir kitoms planetoms jau atėjo laikas apsišviesti Čiurlionio kūrybos šviesa. Nežiūrint, palyginamai gana trumpo laiko, praleisto su Valerija Karužiene ir Čiurlionio dukra Danute Zuboviene, aš užmezgiau nuoširdų ryšį, kurį ir dabar palaikau. Gaila, kad nebeapsimatyčiau daugiau su Valerija Čiurlionyte-Karužiene "šiuose pasauliuose" ir jai nebeteiks skaityti mano darbo, kurio ji taip laukė, mane drąsino ir moraliai rėmė.

Atlikote didelį darbą, dabar prasidės išleidimo rūpesčiai. Kur numatote knygą išleisti? Ar tikėtės iš kur nors susilaukti finansinės paramos?

Nemanau, kad darbas atliktas, greičiau tik pradėtas, nes kuo gilyn į mišką, tuo daugiau medžių. Gal reikėtų sakyti, kad pradinis etapas jau užbaigtas. Po palankių J.A.V. Lietuvių Kultūros Tarybos pirminkės Ingridos Bublienės ir vice-pirmininko Viktoro Mariūno pasisakymų ir užuominų apie išleidimą, be abejo, turiu vilčių. Meno knygų išleidimo kainą labai pakelia spalvuotos iliustracijos. Kai poezijos knygą galima išleisti už 4-5000 dolerių, tai iliustruotai meno knygai reikia skirti apytikriai 100.000. Yra pasiūlymų surasti Amerikos kokią universiteto leidyklą, kuri reikalautų tik minimalios subsidijos bent daliniam išlaidų padengimui. Australijos Lietuvių Kultūros Fondas mano knygai išleisti paskyrė 3000 dolerių, Korp! Romuva ir kiti šaltiniai dar 2000. Taigi pradžia iš Australijos reikia tikėtis bent 5000. Kaip man Australijoje būnant atrodo, tai iš tikrųjų viskas priklausys nuo Amerikos Lietuvių Bendruomenės Kultūros Tarybos iniciatyvos. Australijoje išleisti nėra vilčių ir dėl finansinių priežasčių, ir dėl grynai vietinės politikos, nes, kaip minėjau, ištekliai karštingai skiriami australų leidiniams.

Linkime Sėkmingai Knygą Išleisti!

N.K.

Genovaitė Kazokienė (Budreikaitė)

Baigė "Aušros" gimnaziją Kaune ir Tuebingen'o universitete odontologiją 1949. Tais pačiais metais išemigravo į Australiją, kur reikėjo studijas pakartoti. 1956, dar vaikams esant mažamečiams, įstojo į Sydney universiteto odontologijos fakultetą, kurį baigė B.D.S. laipsniu 1960. Po to atsidarė privačią praktiką. Nuo

vaikystės linkusi į meną ir muziką 1969 pradėjo vakarais studijuoti dailių meną Sydnejaus universitete. Baigė 1975 gaudama B.A. (Hon.) laipsnį ir tuo tapdama pirmąja kvalifikuota meno istorike Australijos lietuvių bendruomenėje. Diplominio darbo tema buvo "Vaclavo Rato kūryba". 1982 gavo M.A. (Hon.) laipsnį už tezę "Mikalojaus Konstantino Čiurlionio gyvenimas ir kūryba", kur nagrinėja Č. simbolizmą ir jo kūrinių muzikinę sandarą. Sukūrė Č. simbolių vienaprasmiškumo teoriją. Aktyviai reiškėsi lietuvių kultūriniame gyvenime. Trejus metus mokytojavo lituanistinėje mokykloje. 1956 parašė ir surežisavo mokyklos vaikams vaidinimą "Kalėdų senelio beieškant" ir 1968 parašė ir surežisavo "Lietuva istorijos bėgyje". Organizuoja tautodailės ir meno parodas. Jos ekspozicijos sukonstruotos totalinio meno pagrindais ir yra formų erdvėje, šviesos, muzikos meninė sintezė. 1969 suorganizavo lietuvių tautodailės sekciją "Pavergtų tautų" ir 1970 "Impact Australia" parodose. 1972 surengė Lietuvių Dienų meno parodą Sydnejuje. 1975 parašė ir surežisavo M.K. Čiurlionio minėjimą -koncertą, 1978 surengė pirmą anglų kalba Vasario 16 d. minėjimą Bankstowno Centrinėje bibliotekoje drauge su apžvalgine istorine tautodailės ir gintaro parodomis. 1978 parašė ir surežisavo iškilmingą Lietuvių Dienų atidarymą, sukonstruktavo Lietuvių Dienų meno parodą ir eksponavo Bankstowno Centrinėje bibliotekoje V. Biveinio pašto ženklų rinkinį "Lietuvos istorija filatelijoje", kuri vėliau buvo perkelta į valstybinę biblioteką — Public Library of N.S.W. Macquary universitete, Baltic Seminar, skaitė paskaitą apie Čiurlionio kūrybą. 1980 parašė ir surežisavo Vasario 16d. minėjimą-spektaklį, išryškindama eilinio savanorio-kūrėjo reikšmę nepriklausomybės atgavime. 1980 surengė Adomo Vingio meno darbų parodą, 1982 — Danutės Karpavičienės keramikos parodą. Australijoje pristatė ir propagavo sutartines, raudas, senąją lietuvių simboliką mene ir gyvenime. Bendradarbiauja spaudoje. Šiuo metu renka medžiagą apie lietuvių menininkus Australijoje.

Karolės Pažeraitės Knyga "Svetimi vėjai". Romane autorė išsako savo idealų patriotizmą ir gilų religinį jausmą. Beskaitant susidaro įspūdis, kad tai chronologiškas asmeniško karo meto išgyvenimų sąrašas. Juo labiau, kad veikėjų tarpe yra daug tikrų žmonių pavardžių. Nors žmonių santykiuose jaučiasi dirbtinas dialogas, bet autorės aprašytuose gamtos vaizduose jaučiamas meniškas sugebėjimas vaizduoti grožį. Šių dienų skaitytojams romano įdomiausias pažymis gali būti ne literatūrinis, bet kaip jau išnykusių, labai "viktoriškų" pažiūrų studija.

B.M.

ISIGYKIME VERTINGUS LIETUVOS ŽEMĖLAPIUS IR HERBUS

Besidomintiems Europos ir Lietuvos kultūra, praeitimi, geografija, istorija, kartografija patartina įsigyti vertingus tos srities Lietuvos žemėlapius, herbus, atspausdintus juoda-balta. Persiunčiama nelankstant:

Lietuvos žemėlapis 1:1.000.000 mastelio, sudarė Algirdas Gustaitis, papuoštas Lietuvos miestų herbais. 37 x 32½ inčų (94 x 82 cm) su pakraščiais. \$10.00 pasiimant iš leidėjų. JAV, Kanadoje persiunčiant \$12., kitur \$13. Leidėjai Lietuvos Šaulių Sąjunga Tremtyje ir Lietuvių Istorijos Draugija, Čikaga, 1982 m.

1595 m. G. Mercator'iaus Lietuvos žemėlapis, su aiškinimais. 30 x 21½ inčų (74¼ x 55 cm). Pasiimant iš leidėjų \$5.00. JAV, Kanadoje persiunčiant \$6.00, kitur \$7.00. Leidėjas Lietuvių Istorijos Draugija, Čikaga, 1982 m.

1749 m. J. Nepreckio Lietuvos žemėlapis, su aiškinimais. 28½ x 21 inčų (72½ x 53½ cm). Pasiimant iš leidėjo \$6.00. Persiunčiant į JAV, Kanadą \$7.00, kitur \$8.00. Leidėjas Lietuvos Šaulių Sąjunga Tremtyje, Čikaga, 1983 m.

14-ka Lietuvos miestų herbu, atskiruose lapuose 8½ x 11 inčų (21½ x 28 cm). Dail. T. Valius. Pasiimant ar persiunčiant JAV \$3.00, tiek pat Kanadoje. Į kitus kraštus persiunčiant \$4.00. Leidėjai Lietuvos Šaulių Sąjunga Tremtyje ir Lietuvių Istorijos Draugija, Čikaga, 1982 m.

Minėti Lietuvos žemėlapiai, herbai užsakomi LŠST išd. adresu: p. S. Bernatavičius, 1573 South 48th Court, Cicero, Illinois 60650, U.S.A. Arba Lietuvių Istorijos Draugijos reikalų vedėjos p. A. Rugytės adresu: 6547 S. Washtenaw Ave., Chicago, Illinois 60629. Taip pat pas stambesnius lietuviškos spaudos platintojus.

ŽVILGSNIS Į MŪSŲ TEATRĄ

KSANA DAUGUVIETYTĖ-ŠNIUKŠTIENĖ

50 metų teatrinės veiklos sukaktis

Sydnejaus lietuvių teatro "Atžalos" pradininkė Ksana Dauguvietytė-Šniukštienė maloniai sutiko pasidalinti mintimis apie lietuvių teatro veiklą. Ksana Dauguvietytė-Šniukštienė 1983 metais atšventė savo 50 metų teatrinės veiklos jubiliejų. Išeivijoje ji vaidina pastatymuose ir režisuoja veikalus jau nuo pat atvykimo Australijon ir, būdama didelė teatro mėgėja, nepraleidžia progos pamatyti Sydnejaus sezono operas ir įdomius spektaklius. Teatrinio patyrimo ir pastatymų įvertinimo ji turi su kaupu, bet tuo nesididžiuoja. Ji labai blaiviai analizuoja mūsų teatro vystymosi raidą ir nebijo pareikšti savo nuomonės. Įsikalbėjus apie teatrą Nepriklausomoje Lietuvoje ir išeivijoje, ji pateikė savo minčių ir atsiminimų pluoštą.

KĄ GALĖTUMĖT PASAKYTI APIE DRAMOS STUDIJĄ KAUNE?

Dramos studija buvo valstybinė. Nežinau, koks buvo metų mokestis, nes aš mokiausi veltui. Mano tėvas, Borisas Dauguvietis, buvo vienas iš pedagogų. Tokių asmenų vaikai nemokėjo už mokslą. Savo tėvo paruošta, aš įstojau į antrą kursą, nes pirmas kursas buvo panaikintas. O buvo panaikintas, nes tada Lietuvoje buvo aktorių perteklius, ir mažai teatrų — tik Kaune ir Šiauliuose. Mus mokė Oleka Žilinskis, Borisas Dauguvietis, Glinskis. Profesoriai Salys ir Skardžius mokė lietuvių kalbos. Be to, buvo dėstomas fechtavimas, plastika ir teatro istorija. Pradžioje pamokos vykdavo Ateitininkų Rūmuose, o vėliau pačiame teatre. Mano kurso kolegų tarpe buvo Vanda Lietuvaitytė, Bronė Kurmytė, Juozas Monkevičius, Aleksandras Kernagis, Balys Lukošius, Petras Šimkus (dabar gyvenąs Naujoje Zelandijoje) ir daug kitų studentų, kurie tik trumpai tepabuvo Studijoje. Kasmet įvykdavo egzaminai, per kuriuos studentai turėjo suvaidinti po vieną svarbią rolę iš kokio nors veikalo ištraukos, kurią surežisuodavo kurso vedėjas. Mano atveju tai buvo Dauguvietis. Mums būnant trečiame kurse, kai kurie "laimingieji" buvo priimti teatro kandidatais ir po truputį įtraukti į repertuarą. Jiems buvo skiriamos mažos rolės. Jeigu pasisekdavo jas gerai

atlikti, tai už metų juos priimdavo į žemiausią teatro etatų kategoriją. Teatras buvo valstybinis ir aktoriai, dainininkai, šokėjai, orkestras ir techninis personalas — valstybės tarnautojai. Iš viso buvo keturios kategorijos — pirmoji aukščiausia, ketvirtoji žemiausia. Joje ir būdavo teatro kandidatai. Aktoriai ir režisieriai, kurie buvo nusipelnę, gaudavo dar ir asmeninį priedą. Neprisimenu algų dydžio būnant Studijoje, bet kai pasiekiau antrą kategoriją, gaudavau 360 litų į mėnesį. Kai Lietuvą okupavo sovietai, alga buvo mokama rubliais, o kai vokiečiai — markėmis.

AR AKTORIAMS DAŽNAI TEK- DAVO VAIDINTI?

Priklausė nuo to, kiek esi užimtas to sezono repertuare. Kiekvienas aktorius norėdavo gauti kuo daugiau ir kuo įvairesnių rolių, kad galėtų vispusiškai vystyti savo talentą. Būdavo sezonų, kai gaudavom dvi ar net tris naujas roles. Be to, mes dar

turėjome kartoti pereito sezono roles. Repetacijos vykdavo nuo 10 val. ryto iki 2 val. po pietų. Jeigu vakare reikėdavo vaidinti, tai popietę turėdavom laisvą. O jai ne, tai repetacijos vykdavo ir po pietų. Aktoriai turėjo du su puse mėnesių atostogų, nes vasaros metu teatras buvo uždarytas. Bet Kalėdos, Velykos ir kitos šventės mums buvo darbo dienos, nes tada dažnai vaidindavom net du spektaklius per dieną. Kadangi drama, opera, baletas ir koncertai vykdavo tuose pačiuose rūmuose Kaune, tai programa buvo įvairi. Jeigu opera eina vakare, tai drama ar baletas dienos metu. Santykiai su opera ir baletu buvo keisti. Man vis atrodė, kad mes vieni kitus gerbėme, bet artimesnių santykių neturėdavom, žinoma, išskyrus porą asmeninių draugų.

KAS SUKURDAVO DEKORACIJAS IR KOSTIUMUS?

Įvairūs dailininkai būdavo kviečiami sukurti eskizus dekoracijoms ir kostiumams, bet pačias dekoracijas atlikdavo nuolatiniai teatro dailininkai ir techninis personalas. Jie išpildydavo eskizus ant ilgų drobių ir didelių sienų, priežiūroje to dailininko, kuris pastatymui buvo padaręs eskizus. Kostiumus siuvo teatro siuvyklą, kuri taip pat padarydavo kitus aprangos ir papuošalų reikmenis. O scenos butaforia

KSANA DAUGUVIETYTĖ- ŠNIUKŠTIENĖ

MRS. VENABLE
ROLĖJE

rūpinosi kitas skyrius. Kiek prisimenu, tai Kauno teatro garderobo tvarkytoja buvo p. Venslovavičienė.

KAS BUVO, JŪSŲ NUOMONE, GERIAUSIAS TEATRO REŽISIERIUS?

Į šį klausimą sunku atsakyti. Apsiribosiu tais režisieriais, su kuriais man teko dirbti. Tad, mano nuomone, geriausias iš visų buvo Juknevičius. Jis atnešė daug naujo į lietuvišką sceną. Mokėjo gerai dirbti su aktoriais buvo darbštus ir parinkdavo įdomų repertuarą. O svarbiausia — jis nesistengdavo pataikauti publikai nei senajai “gvardijai”.

Dauguviėtis būtų buvęs geras režisierius, bet jam trūko kantrybės. Jį turėjo lakia fantazija ir buvo intelektualiniai pajėgus. Bet jeigu aktorius iš karto neįsijausdavo į vaidmenį ir neduodavo to, ko iš jo Dauguviėtis tikėjosi, jis nustodavo jį krepiti dėmesį. Todėl jauniems aktoriams, be didelio patyrimo, jis daug nepadėdavo. Jo antra yda buvo senosios “gvardijos” baimė ir polinkis jų gretoms skirti to paties tipo roles. Aktoriai įsigydavo štampą. Be to, spektaklio lygis nukentėdavo dar ir dėl to, kad jo parinkti aktoriai kai kuriems vaidmenim netiko nei savo amžiumi, nei fizine išvaizda.

Oleka-Žilinskas buvo įdomus režisierius, bet aš jo “paniškai” bijojau. Tada buvau dar labai jauna. Vaidinau tik minioje ir dar turėjau mažytę rolę jo pastatytame “Oliver Twist”. Negaliu tinkamai įvertinti jo įnašą teatro vystymosi raidoje, bet galiu pasakyti, kad jo “Šarūnas” ir “Sebbatai Cevi” buvo puikius pastatymai.

Kas liečia kitus režisierius, tai daugumas buvo senosios mokyklos ir man nepadarė didelio įspūdžio. O gal jie ir buvo vidutinių gabumų? Be abejo, kai kada ir jiems pavykdavo gerai pastatyti spektaklį, kaip pvz. Glinskiui “Pirmą skambutį” arba Sutkui “Vincą Kudirką”.

O DABAR GAL PATEIKSITE KELETĄ MINČIŲ APIE MŪSŲ TEATRĄ IŠEIVIJOJE. KOKS JIS TURĖTŲ BŪTI, KAIP FINANSINIAI IŠSILAIKYTI IR KODĖL YRA TAIP SVARBU TURĖTI LIETUVIŠKĄ TEATRĄ IŠEIVIJOJE?

Pirmiausia, jis turi būti nepriklausomas, tai yra, nepriklausyti nei organizacijoms, nei bendruomenei. Matot, jeigu teatras yra

finansiniai priklausomas nuo kokio vienetų, jis turi taikintis prie įvairių reikalavimų ir pageidavimų. Yra taip pat blogai, kai žmonės, kurie nelabai nusimano teatre, bando kištis, patarinėti ir kliudyti harmoningam veikimui. Būtų labai malonu, jei finansiniai pajėgios institucijos, kaip Tautos Fondas ir Australijos Lietuvių Fondas, ir, žinoma, teatro mylėtojai daugiau remtų mūsų teatrus. Juk teatre publika girdi gyvą ir darnią mūsų gimtąją kalbą. Ar tai nėra geras ginklas ir laimėjimas kovoje su nutautėjimu?

KOKIUS VEIKALUS ĮSTENGIA PASTATYTI IŠEIVIJOJE TEATRAS?

Sunkus klausimas. Pirmiausia, reikia atsižvelgti į sąstato pajėgumą. Negalima statyti Hamleto, jei neturi aktoriaus, kuris galėtų suvaidinti tą nelengvą vaidmenį. Be to, tenka pasirinkti veikalus, kuriuose nėra daug personažų. Atsitinka, kad režisierius svajoja pastatyti kokį veikalą, bet trūksta aktorių. Tad tenka jo atsisakyti ir tikėtis, kad pasikeitus ar ateityje priaugus teatro sąstatui, bus galima įgyvendinti savo svajonę. Dekoracijos turi būti nekomplikuotos. Prisiminkime, kad labai mažai gauname finansinės paramos! Dekoracijas darome patys ir į spektaklius tempiame savo baldus ir butaforijos reikmenis. Kostiumus irgi siuva dykai teatro mėgėjos. Jeigu turėtumėm viską nuomoti, tikrai neišsiverstumėm!

SIDNEJAUS LIETUVIŲ TEATRAS, “ATŽALA”: IŠ K. P. RŪTENIS, K. DAUGUVIETYTĖ, D. KARPAVIČIENĖ, E. ŽIŽYTĖ, V. LABUTIS, O. MAKSVYTIEENĖ, H. ŠLITERIS, J. JANAVIEČIENĖ, A. VINGIENĖ (TENNESSE WILLIAMS “STAIGA PRAĖJUSIĄ VASARĄ”)

Kas liečia veikalą, tai man atrodo nesvarbu, ar jis parašytas lietuvių autoriaus ar verstinis. Valstybės teatrai Lietuvoje statė ir Shakespeare, ir Ibsen, ir Chechov'o veikalus, o šalia to — Krėvės, Alanto ir kitų. Teatras neturi būti politinis ir neturi būti tautos tribūna nei pagaliau auklėjimo įstaiga! Teatras turi rodyti ne vien tik gerą ir gražiąją gyvenimo pusę, ne vien tik patriotizmą ir heroizmą, bet visas žmonijos gyvenimo problemas, kiek mes moraliniai ir estetiniai jas priimame ar pateisiname. Veikalas turi būti vertingas: gerai parašytas, su gera intriga ir įtampa. Blogą veikalą iš viso nėra reikalo statyti. Gaila tik aktorių laiko. Juk aktoriai savo laisvalaikį aukoja rolių mokymuisi ir važinėjimui į repeticijas! Joks aktorius neišvystys savo talento vaidindamas blogai parašytame veikle.

KAS TURĖTŲ PASIRINKTI VEIKALUS?

Režisieriai. Žinoma, jei kuris teatras turi meno tarybą, kuri susideda iš aktorių, režisierių, administratoriaus ir pagalbinių personalo, tai galima ir bendrai tartis. Bet, mano nuomone, lemiamą žodį turi režisierius, kuris apsiima veikalą pastatyti.

Baigdama norėčiau dar paraginti jaunimą daugiau prisidėti prie mūsų darbo. Mūsų teatro ateitis yra jų rankose. Kiek jie įdės pastangų ir pasiaukojimo, dar nežinia. Bet esu optimistė ir manau, kad teatrinė veikla neišnyks mūsų bendruomenėse.

ISOLDA J. POŽELAITĖ-DAVIS

MOTERIS SOVIETIJOJE

IR VILNIUJE

AURELIJA BALAŠAITIENĖ

Keliaujant po platų pasaulį, skaitant apie tolimų kraštų gyventojų problemas ir moterų teises, pasidarome išvadas, kad įvairiuose kraštuose moterų teisės priklauso ne vien nuo pačių moterų pastangų užimti lygiateisę pilietinę padėtį savo krašte, bet ir nuo tradicijų, religinės ir socialinės atmosferos. Jei musulmonų moterys dar gatvėse vaikšto uždengtais veidais, nes to iš jų reikalaujama, tai pačios Khomeini revoliucijos Irane įkarštyje modernios, išsimokslinusios moterys, pagautos revoliucinio fantazmo, savo noru pradėjo dėvėti „Šadors“ — visą kūną dengiantį drabužį. Tačiau tai neslepia. Visa tai vyksta rašytų ar nerašytų įstatymų ribose, kurios nuolatos keičiasi, pačiom moterim imant iniciatyvą į savo rankas.

Šiaurinės Amerikos kraštuose moterys naudojasi visomis pilietinėmis teisėmis: balsavimo, nekilnojamo turto nuosavybės, testamentų rašymo, pasirinkimo mokslo šakų, dalyvavimo politikoje. Didžiosios Britanijos įtakingiausias ir stipriausias asmuo yra Margaret Thatcher, o tolimųjų rytų Indijoje dominuoja Indira Ghandi ir jos partija. Savaime suprantama, kad šalia

natūralių savo gyvenimo krašto sąlygų minėtos moterys aukštas pozicijas pasiekė taip pat ir savo pastangų, talento ir ištvermės dėka. Tačiau laisvojo pasaulio moterys vis dar nepatenkintos savo padėtimi ir JAV jau apie dešimtį metų kovoja už konstitucijos atitaisymą moterų teisių atžvilgiu. Tai kova su paslėpta, nerašyta diskriminacija, ypatingai vienodų atlyginimų ir tarnybinių paaugštinimų atvejais. Sovietinė santvarka yra kitokia. Ten absurdiškas dvilypumas suklaidina ne vieną galvojantį asmenį, nes pagal visus jų įstatymus moterys naudojasi lygiomis teisėmis visose sovietinės biurokratijos instancijose. Jos turi lygias teises kariuomenėje; jos lygiai su vyrais nešioja plytas, šluoja gatves, atlieka visus „vyriškus“ darbus. . . . Sakytumei, tai pavyzdys ir idealas, kurio joks kitas kraštas nėra pasiekęs. Čia ir susiduriame su apgaule, kaip ir kalbant apie religinę laisvę, žmogaus teises ir pan. Konstitucija savo keliu, o saugumiečių tvarkomas gyvenimas — savo.

Prieš maždaug mėnesį Sovietų Sąjungoje lankėsi kaip oficialus žurnalistas Clevelando Plain Dealer Vašingtono biuro viršininkas Thomas Brazaitis. Tai grynų lietuvių kilmės iškilus žurnalistas, kuris, lankydamas Sovietų Sąjungą nuo Sibiro iki Lietuvos, tai kelionei buvo pasiruošęs, pasinaudodamas ir lietuviškos informacijos paslaugomis. Su dideliu susidomėjimu milijonai skaitytojų sekė jo „Sovietinės Odisėjos“ aprašymą, plačių straipsnių pavidale užsitęsusių virš dviejų savaitių. Liepos 27 dienos laidoje jo „šaknų ieško-

jimo“ versija, kaip kad jis pats yra išreiškęs apie savo apsilankymą Vilniuje, jautriai palietė ir lietuvių širdis pirmą kartą po daugelio metų didžiosios Amerikos spaudos tylėjimo, pamačius žodį „Lithuania“ stambiomis raidėmis didžiojo dienraščio pirmame puslapyje. Įdomus, išmąstyta ir įvairius klausimus iškeliantis straipsnis apie Lietuvos disidentus, tikinčiųjų reikalus, Klaipėdos bažnyčios istoriją bei pačią mūsų sostinės gyventojų ir miesto žavią išvaizdą buvo brangi Amerikos žurnalisto dovana mums. Tačiau sekanti savo straipsnį Brazaitis paskyrė išimtinai moteriai, jį užvardindamas „Sovietų moteris: darbas fabrike ir namų ruošą“, gyvai iliustracijai ir kontrastams iškelti, panaudodamas vilniėtę Ireną Balčiūnienę. Jos nuotrauka puošia straipsnį. Tai apyjaunė, patraukli moteris, baltu švarkeliu apsirėngusi, laiko rankose garsųjį „Moby Dick“ klasikinį romaną, stovėdama šalia iki lubų nusitęsiančios knygų lentynos. „Irena Balčiūnienė, žmona, motina ir profesionalė, yra toji išimtis, kuri patvirtina taisyklę apie moterų išlaisvinimą Sovietų Sąjungoje“, rašo Brazaitis. Su ja pasimatymas buvo iš anksto jo kelionės „globėjų“ suplanuotas. Brazaičiui buvo leista pasirinkti vieną iš dviejų pasiūlytų, jam nepažįstamų pavardžių. „Aklai pasirinkau Balčiūnienę“, pasakojo man Brazaitis mudviejų susitikimo Vašingtone metu, „Ir negalėčiau būti labai patenkintas savo pasirinkimu, nors nusivyliau, negalėdamas susitikti su „nenumatytais“ asmenimis.“

Anot Brazaičio pasakojimo, Irena Balčiūnienė, puikiai mokanti anglų kalbą, aukštos inteligencijos, šmaikšti moteris, pabrėžia moterų statuso sovietijoje išimtį. Profesionaliai dirbdama kaip amerikiečių ir anglų klasikų vertėja, ji uždirba triskart daugiau negu jos vyras Vytautas, kuris dirba prie mašinų fabrike už 250 rublių per mėnesį. Jos pajamos dažnai siekia net 750 rublių, priklausant nuo to, kaip greitai ir kiek darbo ji atlieka. Atrodo, kad vyras ir žmona yra apsikeitę vaidmenimis, nes ji yra pagrindinė šeimos išlaikytoja. Tačiau ji vis tiek turi išleisti savo vaikus, Mindaugą ir Mildą, į mokyklą, atlikti visus namų ruošos darbus, kaip virimą, skalbimą ir apsipirkimą. Tai nėra taip paprasta, nes stovėjimas eilėse prie krautuvių vidutiniai savaiteje atima apie 30 valandų. . . .

Jau 1932 metų sovietinė statistika rodė, kad moterys sudarė 27% darbo jėgos, tačiau po Antrojo Pasaulinio karo moterys viršija savo skaičiumi vyrus darbo jėgos statistikose. Čia Brazaitis cituoja sovietinės san-

tvarkos žinovę Gayle Lapidus, kuri savo knygoje taip rašo: "Moteris, kuri savo gyvenimą riboja namų ruošia, buvo laikoma nesavarankiška, nepilna ir beveik nepatriotiška". Šių dienų gyvenimas rodo, kad sovietų moterys ne tik turi teisę į darbą, bet neturi "teisės" nedirbti, kad ir turėdamos daugiau vaikų. Nepragyventų ir negautų senatvės pensijų. Kadangi yra nuolatinis darbo jėgų trūkumas (ir prekių), visi turi dirbti ir daugiavaikės motinos, kurios apdovanojamos medaliais ir pinigais, pradedant penktuoju kūdikiu. Atlyginimai Sovietų Sąjungoje menki, o pragyvenimo išlaidos gan aukštos, tai paprastai šeima negali išsiversti, jei nedirba ir žmona. Toji pati Lapidus konstatuoja faktą, kad Sovietų Sąjungoje moterys yra nustumiamos į mažiau svarbius postus ir žemesnes kategorijas, negu vyrai, jas koncentruojant į "tradicines" profesijas, kaip slaugymą, mokytojavimą, raštinės darbus ir t.t. Taip pat moterų atlyginimas yra žemesnis už vyrų — moteris gauna maždaug 65 kapeikas, kai vyrams mokama vienas rublis. Nors Leninas tvirtino, kad moterų dalyvavimas yra būtinas užtikrinti komunistų partijos pasisėkimą, tačiau komunistų partijos narių tarpe yra mažiau negu 25% moterų, o galingajame politbiure buvo tik vienintelė moteris, jame ėjusi pareigas vos trejus metus.

Toliau savo straipsnyje Thomas Brazaitis cituoja vieną kalbėtoją, atidariusią Sovietų Tarptautinės Moterų Dienos šventę tokiais žodžiais: "Aš noriu padėkoti Sovietų valdžiai, suteikusiai moterims tas privilegijas, kuriomis jos šiandieną naudojasi. Darbe mes nebejauciame diskriminacijos. Po darbo valandų mums yra leista lėkti iš krautuvės į krautuvę, ieškant maisto mūsų šeimoms. Savo laisvalaikį mums leidžiama praleisti verdant, plaunant indus, skalbiant baltinius ir rūpinantis mūsų vaikais. Todėl mes laikome save laimingiausiomis ir labiausiai išlaisvintomis moterimis pasaulyje". . . . Klausytojai juokėsi, ypatingai vyrai. Nežinia, keli iš jų pajuto kartėlį, paslėptą už tų neva humoristinių žodžių.

Irena Balčiūnienė yra išimtis. Jos patogus butas Vilniaus priemiestyje, prikrautos knygų lentynos ir palyginti aukštas gyvenimo standartas yra tiek jos intelekto, tiek jos asmeniškos ištvermės išdava. Pokalbio su svečiu iš Amerikos metu ji atrodė laiminga, savo gyvenimu patenkinta, tačiau ir jos žodžiuose slypėjo didysis laisvės ilgesys: "Kaip aš norėčiau pamatyti tuo kraštus, kurių literatūros lobiais padarau sau ir savo šeimai pragyvenimą". . . .

• MOTERYS PASAULYJE

PAGERBTA PSICHOLOGĖ

DR. A. ŠIDLAUSKAITĖ

1983 metų spalio 27 dieną daktarei Agotai Šidlauskaitei buvo įteiktas aukso medalis už pasižymėjimą svarbiu įnašu vaikų gyvenimo kokybės pagerinime (Children Service Award). Medalį įteikė Ontario provincijos gubernatorius Hon. John B. Aird parlamento rūmuose Toronte.

Dr. A. Šidlauskaitė imigravo į Kanadą 1948 m. Nuo 1951 metų iki pensijos (1979 m.) buvo profesorium Ottawos Universiteto Psichologijos Fakultete. Specialistė vaikų psichologijos šakoje dr. A. Šidlauskaitė šalia akademinio darbo didelę dalį energijos skyrė pritaikomajai psichopedagogikai. Tarp 1953-1965 metų ji padėjo pagrindą Ottawos Universiteto Vaikų Tyrinėjimo Centrai (Child Study Center). Laikoma šio centro steigėja, ji buvo jo direktorium iki pensijos datos. Pilna energijos ir atsidavimo vaikams, 1981 m. rugsėjo mėnesį dr. A. Šidlauskaitė įsteigė savo gyvenvietėje Carp, Ont., "Venta Preparatory School". Šioje mokykloje tęsia tą patį psichopedagoginį darbą. Mokyklos vedamasis šūkis (motto) yra talento gelbėjimas (saving talent). Valdžios mokyklose didelė dalis gabių vaikų pasimeta, neišmoka sistematiškai dirbti arba tiesiog nusistato prieš mokslinimąsi. Šiuo metu 30 tokių mokinių gyvena ir mokosi po Ventos stogu.

Prieš priimant, visi kandidatai yra

DR. A. ŠIDLAUSKAITĖ

patikrinami. Gabumai, asmenybės sąranga ir tėvų bendradarbiavimas yra pagrindas, ant kurio moksleivio korektyvinė ar preventyvinė programa yra nustatoma ir įgyvendinama. Moksleiviai yra priimami tarp 6 ir 12 metų amžiaus. Mokyklos programa apima nuo pirmo skyriaus iki dešimto. Dėkingi tėvai, kurių vaikai gyvena ir mokosi Ventos mokykloje, paskelbė viešą padėką dr. A. Šidlauskaitės aukso medalio gavimo proga Ottawos dienraštyje "Citizen".

D. DANIENĖ

CHICAGOS JAUNIMO CENTRO MOTERŲ KLUBO VEIKLA

Prieš 3 metus Chicagos Jaunimo Centra perėmus iš lietuvių jėzuitų pasauliečiams administruoti, buvo įsteigtas pagalbinis Jaunimo Centro Moterų Klubas. Klubo tikslas — padėti sutelkti lėšas Jaunimo Centrai išlaikyti ir pagerinti. Tam tikslui klubas rengia įvairius kultūrinius renginius — vakarones, parodas, knygų pristatymo sutiktuves, talkina poezijos dienų renginiams, ruošia pusryčius atsilankiusiems į J. Centrą svečiams ir atlieka kitus įvairius darbus.

Kad galėtų sutelkti daugiau lėšų, klubas

įsteigė J. Centre prie kavinės krautuvėlę. Krautuvėlėje galima nusipirkti visokių lietuviškų tautinių audinių ir dirbinių — staltiesių, rankšluosčių, tautinių juostų, gintaro karolių, sagių, medžio, metalo (ypatingai gražių iš metalo žvakidžių), keramikos ir kitokių gražių dovaninių prekių prieinamomis kainomis. Krautuvėlė atidaryta sekmadieniais nuo 9:30 ryto ligi 1 v.p.p. ir penktadieniais vakaronių metu.

Iš uždirbtų pinigų klubas nupirko J. Centrai stalo indų komplektą 400 žmonių,

Muzikė Dalia Skrinskaitė-Viskontienė yra plačiai žinoma lietuvių visuomenei savo muzikine veikla. Ji yra gimusi Kaune 1942 metais. Su tėvais atvyko į Kanadą, kur Toronte baigė gimnaziją. 1962 metais baigė universitetą ir gavo Bachelor of Music diplomą. Studijas tęsė toliau ir 1965 m. gavo Bachelor of Education, 1964 m. A.R.C.T. — piano ir 1982 A.R.C.T. — dainavimo diplomus. Ji yra diplomuota muzikos mokytoja ir dėsto gimnazijoje. Lietuvių tarpe pagarsėjo kaip dirigentė: Toronto "Varpo" choro, jaunimo "Birbynės", o dabar vadovauja "Volungės" chorui, kuris visuomenėje yra labai populiarius. Su choralais ji koncertavo JAV, Anglijoje, Vokietijoje ir įvairiose vietose Kanadoje. 1983 m. ji dirigavo moterų choro dainų šventėje Čikagoje.

Muzikė Dalia Viskontienė aktyviai dalyvauja lietuviškoje kultūrinėje veikloje. Jai linkime daug gražių lietuviškų dainų išleisti į pasaulį!

**MUZIKE
DALIA
SKRINSKAITĖ-
VISKONTIENĖ**

gražius kavinukus ir didžiojoje salėje 35 stalams uždengti gražias spalvotas staltieses.

Prasidėjus rudens renginių sezonui, rugsėjo 23 dieną Klubas surengė J. Centro kavinėje išleistos lietuvių kalba maisto gaminimo receptų knygos "Mūsų virimo paslaptys" pristatymo vakaronę. Vakaronę atidarė klubo pirmininkė Salomėja Endrijonienė, įdomią paskaitą apie valgių gaminimo ir paruošimo istoriją skaitė jauna dietininkė Ina Stravinskaitė.

Po knygos pristatymo klubo valdyba vaišino susirinkusius svečius narių pagamintų pagal knygoje duotus receptus suneštinu maistu. Knygą išleido Moterų Klubas, ji gaunama pas platintojus ir klubo būstinėje — Jaunimo Centre 5620 S. Claremont, Chicago, Ill. 60629. Kaina 8 doleriai.

Klubui priklauso 30 narių, kurių vienos aktyviai, kitos netaip aktyviai įsijungę į darbus. Klubo valdybą sudaro veikli ir energinga pirmininkė — Salomėja Endrijonienė, vicepirmininkė — Marija Salikienė, sekretorė — Stefa Burokienė, išdininkė — Ona Rušenienė, vaišių vadovė — Marija Macevičienė, korespondentės — Aleksandra Likanderienė ir Birutė Jasaitienė.

Klubas numato per žiemos sezoną dar suruošti įvairius renginius.

MARIJA MACEVIČIENĖ

MOTINOS DIENOS MINĖJIMO

Kam turėtų trykšti pagarba, padėka ir meilė? Kam esam amžinai skolingi? . . . Motinai . . . Motinai . . .

Lietuvos organizacijų atstovų posėdis š.m. kovo mėn. 24 d. nutarė kiekvienų metų gegužės mėn. pirmąjį sekmadienį (šiomet gegužės mėn. 5 d.) minėti Motinos Dieną. Ta diena — motinai pagerbti. Motinos Diena pas mus dar naujas dalykas, todėl ir mažai kam žinoma. Bet josios didelė svarba aiški.

Motinos Diena norime iškilmingai pagerbti motinas, pareikšti joms dėkingumo, meilės; nušviesti jų vaidmenį visuomeniškam gyvenime, auklėjimo srityje; paminėti motinystės pašaukimą, jį tinkamai išaiškinti; padėti motinoms esančioms vargingose materialinėse sąlygose.

Motinos Dienai organizuoti Komitetas (sudarytas iš įvairių organizacijų atstovų) yra numatęs Motinos Dieną taip minėti.

1. Gegužės mėn. 5 d. visose bažnyčiose laikoma motinos intencija pamaldos ir sakoma pritaikinti pamokslai.

PRADŽIA LIETUVOJE 1929 M.

Arkivyskupo ir visų Lietuvos Vyskupų pritarimas tam jau gautas.

2. Spauda mini Motinos Dieną kuo plačiausiai; nagrinėja tai dienai pritaikintus klausimus, kaip, pv., motinos vaidmuo naujų kartų auklėjime, motinos vaidmuo visuomeniškam gyvenime, lietuvių motinos nuopelnai lietuvių tautai ir deda atitinkamus beletristikos kūrinius ir t.t.

3. Rengiama plačiai visuomenei viešos paskaitos, kuriose keliama ir nagrinėjama tai dienai tinkama klausimai.

Vietos visuomenės veikėjus ir organizacijas kviečiame imtis paskaitų rengimo iniciatyvos.

4. Organizacijos tą dieną daro susirinkimus, iškilmingus paminėjimus, rengia paskaitas.

5. Visos mokyklos kviečiamos Motinos Dieną minėti įvairia ir turtinga programa.

Neturtingoms motinoms sušelpiti daromos rinkliavos — viešos ir privačios. Motinos Dieną turi būti ištiesta skurdo prislėgtai motinai pagalbos ranka. Rinkliavas daro organizacijos. Apie rinkliavą

išdavas praneša Motinos Dienai organizuoti Komitetui.

7. Motinos Dieną lankoma sunkiose apystovose esančios motinos, teikiama joms materialė ir moralė parama.

8. Šeimose vaikai (turima abiejų lyčių asmenis, maži ir suaugę, nevedę ir vedę) savo motiną tą dieną koku nors būdu pagerbia, stengiasi jai patarnauti, suteikti kiek galima daugiau malonumų, įteikti dovanėlių ir t.t.

Vaikai, gyvenantieji ne savo tėvų namuose, pasistengia tą dieną aplankyti motiną, jei negali aplankyti, tai parašo laišką, pasiunčia dovanėlių ir t.t.

9. Prisimenama mirusios motinos; pasirūpinama tą dieną papuošti ir aplankyti kapus, už ją pasimelsti.

10. Per radio skaitoma tai dienai pritaikintos paskaitos. Teatre statoma tai dienai tinką veikalai. Tuo reikalu su radiofono ir teatro Direktoriais jau susitarta.

Štai numatytoji Motinos Dienai minėti programa.

Visą Lietuvos visuomenę; gerb. dvasiškiją, organizacijas, mokyklas, šeimas, pavienius asmenis, žodžiu tariant, visus, visus kviečiame paminėti Motinos Dieną kuo iškilmingiausiai ir kuo įspūdingiausiai.

Lietuvei motinai, per ištisus šimtmečius saugojusiai dorovingumo, tautiškumo ugnelę, kad jos neužgesintų žvabūs įvairių krypčių vėjai, tai motinai, kuri išugdė tautai dvasios galiūnas — didvyrius, narsius kovotojus ir laimėtojus, kuri ateity ugdyt išvermingą, viskam atsparią galingą naująją kartą, Motinos Dieną turi skambėti pagarbos, padėkos ir meilės garsai.

Motinos Dienai organizuoti Komitetas.

Kaunas, Mickevičiaus g. 28 Nr.

(“Moteris” 1929 metai)

* * *

* * *

Elena Leonora Bieliauskaitė

1982 m. lapkričio 25 d. su šiuo pasauliu atsiskyrė a.a. Lionė Bieliauskaitė. Velionė buvo gimusi 1911 m. Baigusi Šančių Saulės pradžios mokyklą, įstojo į Aušros mergaičių gimnaziją, kurią baigusi 1934 m. įstojo į vienuolyną. Būdama vienuole, baigė seserų kursus Kauno Raudonojo Kryžiaus ligoninėje. Išstojusi iš vienuolyno, dirbo gail. sesers darbą Vilniuj, vėliau karo metu Vienos ligoninėje, o karui pasibaigus, Blombergo lietuvių stovykloje. Patekusi į Angliją, baigė akušerių mokyklą. 1953 metais, gavusi stipendiją, įstojo į Toronto universitetą, įsigydama “Clinical Supervision” pažymėjimą. Apie 10 metų išdirbo šv. Mykolo ligoninėje. Persikėlus į Chicagą, išsirutino “Registered Professional Nurse” teises ir dirbo gimdymo skyriuje vyresniosios sesers pareigose. Velionė labai

mėgo savo darbą ir buvo mėgiama ir vertinama savo bendradarbių.

Po 10-ties metų Chicagoje grįžo į Torontą. Išėjusi į pensiją, velionė daug laiko ir turto skyrė giminėms ir draugams, likusiems Lietuvoje. Savo gimtą kraštą aplankė keturis kartus ir dar planavo tolimesnes keliones.

Velionė, būdama darbšti ir taupi, buvo prasigynusi nemaža turto — turėjo namus Toronte, Chicagoje ir vasarvietę Montrelio kalnuose. Savo testamente “Moters” žurnalui ji paskyrė 550 dolerių. Žurnalo leidėjos velionės prisiminimui užprašė šv. Mišias.

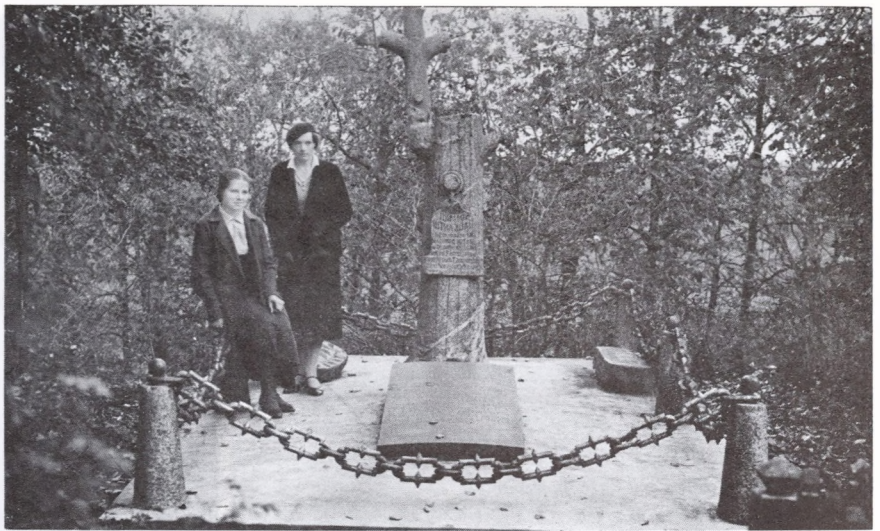
Šias žinias apie velionę pateikė jos vaikystės ir viso gyvenimo draugė V. Ottienė.

“Moteris yra gyvės pradžia, bet ne amžinybė. Ji kaip ir mes visi esame Aukščiausiojo valioje”. Šiais žodžiais buvo atsisveikinta dešimties vaikų motina Benedikta Čerepaitė-Andruskevičienė, kuri iške-
liavo amžinybėn 1983 m. rugpjūčio mėn. 22 d., Stoke-on-Trent, Anglijoje.

Benedikta, arba Benė, kaip ji buvo žinoma savo artimųjų ratelyje, gimė Papilėje 1912 m. IX. 11 d. Jono ir Barboros Čerepų šeimoje. 1928 m. Čerepų šeima iširo. Jos motina išvažiavo į Argentina. Nors ir prašoma, Benė nesutiko važiuoti drauge, bet pasiliko savo gimtoje Papilėje. Būdama 16-kos metų, jau turėjo užsidirbti duoną, todėl mokslui neturėjo nei laiko, nei pinigų. Buvo gabi ir be didelių pastangų išmoko siuvėjos amatą. Važinėjo po apylinkės turtinguosius, jiems ir jų vaikams siūdama rūbelius. Su malonumu prisimena Stepo-
navičių dvarą, kuriame jai siuvant, atostogų atvyko jaunas ir šaunus karininkas Vytautas Andruskevičius. Nuo to susitikimo tai laišku, tai pasimatymu jie palaikė ryšį, kol 1936 m. balandžio 18 d. šv. Jurgio bažnyčioje, Šiauliuose, susituokė. Tačiau jos gyvenimo sąlygos nepagerėjo. V. Andruskevičius po 1934 m. sukilimo buvo paleistas atsargon ir, kito darbo negavęs, dirbo muitinėje. 1937 m. vasario 13 d. Benės šeima padidėjo dukra Nijole. Palengvėjo ir gyvenimo sąlygos. V. Andruskevičius grįžo aktyvion kariuomenės tarnybon, o nuo 1938 m. perėjo į I-ji Pėstininkų Divizijos Štabą Vilniuje. Benė į Vilnių atvyko su dukra ir sūnumi Rimantu, o 1940 m. susilaukė dar vieno sūnaus Algimanto (žuvusio automobilio katastrofoje Pietų Afrikoje). Rusų ir vokiečių okupacijos teroras palietė Andruskevičių šeimą taip pat kaip ir kitas šeimas Lietuvoje. Daug artimų žmonių buvo išvežta į Sibirą. Vyras buvo išsiųstas į frontą. Benei teko vienai rūpintis vaikų gerove. Nematydamas geresnės išeities V. Andruskevičius pasitraukė iš kariuomenės ir 1944 m. spalio 5 d. su šeima pajudėjo Tilžės link. Per keturis mėnesius sunkios ir nuotykingos kelionės jie pasiekė Flensburgo priemiesčius. Čia gimė sūnus Vytautas. Flensburge gyvenantieji lietuviai nesijautė pakankamai saugūs, todėl Benės šeima pajudėjo gilyn į Vokietiją ir per Bonną pasiekė Greaveno išeivių stovyklą, kurioje jie išgyveno iki emigracijos į Angliją. 1946 m. gimė sūnus Šarūnas. Pirmasis į Angliją emigravo šeimos galva V. Andruskevičius.

Likusi viena, Benė prižiūrėjo padidėjusią

B. ČEREPAITĖ SU DRAUGE 1932 M. PAPILĖJE PRIE SIMANO DAUKANTO PAMINKLO

šeimą, rūpinosi ja ir slaugė ligoje vaikus. Visokius trūkumus papildydama uždarbiu už siuvimą. 1949 m. ji su penkiais vaikais pajudėjo Anglijos link ir per vakarinę Valiją pasiekė Excalibur šeimų lagerį Alsageryje, netoli Stoke-on-Trent. Ir čia lagerinis gyvenimas tęsėsi iki 1953 m., kada Tunstalyje buvo nupirkti namai, kuriuose apsigyveno Andruskevičių šeima. Čia gyvenant, šeima padidėjo dar penkiais nariais: dviem dukrom — Danute ir Irena ir trim sūnum — Petru, Jonu ir Kęstučiu. Dešimties vaikų šeima vertė vyrą dirbti ilgas valandas fabrike. Todėl vaikų auginimas, jų auklėjimas buvo Benės pagrindinis darbas. Benė dirbo nesiskųsdama ir su meile. Į jos namus atsilankiusiam ir esančiam nusiminime ji rasdavo paguodžiantį žodį, o išalkusiam suruošdavo vaises.

B. Andruskevičienė neparašė knygų ir nesukūrė meninių paveikslų. Benės didybė buvo jos šeimoje, kuriai jos meilė buvo stiprybė ir kelrodis į ateitį. Ji buvo susipratusi lietuvi, mylėjo savo kraštą Lietuvą ir stengėsi, kad jos vaikai užaugtų lietuviais patriotais. Ligi paskutinės savo gyvenimo valandos su savo šeima ji tekalbėjo lietuviškai. Ji mėgo lietuviškas dainas ir svajoto apie savuosius pasilikusius Lietuvoje. Jos svajonės išsipildė. Sūnaus Petro lydimu, su kitais lietuviais ji aplankė Vilnių, Kauną, Šiaulius ir savo gimtąją Papilę. Ji uoliai palaikė lietuvišką spaudą. Tačiau jos tikrasis turtas buvo šeima. Sunku yra įvertinti žodžiais žmonos, motinos, šeiminkės, slaugės, auklėtojos ir lietuviškos moters vertę ir nuopelnus.

Ilsėkis ramybėje!

VI. Dalyvis

ANDRUSKEVIČIŲ ŠEIMA 1952 M. ALSAGER, ANGLIJOJE: IŠ K. ALGIMANTAS, ŠARŪNAS, VYTAUTAS, NIJOLĖ IR RIMANTAS SU TĖVAIS

• ORGANIZACINĖ VEIKLA

SIDABRINĖ SUKAKTIS

K.L.K.M. D-jos Delhi skyrius 1983 m. šventė 25 metų sukaktį nuo įsikūrimo. Tai labai sėkmingai veikiantis ir stiprus moterų d-jos skyrius, kuriam priklauso beveik visos lietuviškos katalikės, gyvenančios Kanados Delhi-Tillsonburg miesteliuose ir apylinkėse, šiuo metu turintis 60 narių.

Jubiliejaus minėjimas įvyko lapkričio mėn. 6 d., Delhi, Ont., Šv. Kazimiero bažnyčioje. Šv. Mišias atnašavo klebonas kun. L. Kemėšis, pasakydamas tai dienai pritaikytą pamokslą. Skaitymus atliko d-jos valdybos narė M. Mickevičienė. Auką atnešė tautiniais drabužiais pasipuošusios narės L. Vitkienė ir M. Rimkienė. Giedotojų parapijos choras, vargonais grojant V. Garnelienei. Solistas A. Keblys giedoja giesmę "Dievas Galingas". Komunijos metu maloniai skambėjo duetas "Ave Marija", kurį sugiedodavo abu solistai: A. Paškevičienė ir A. Keblys, atvykę iš Montrealio. Pabaigai choras sugiedodavo giesmę "Apsaugok, Aukščiausias", kuri išreiškė visų troškimą — šviesios ateities mūsų Tėvynei Lietuvai!

Po pamaldų visi rinkosi į Delhi lenkų salę, išpuosą lietuviškomis juostomis, rožėmis ir rudens gėlėmis. Dalyvavo apie 150 asmenų.

Oficialiąją dalį pradėjo programos vedėja B. Vytiene, d-jos vardu sveikindama ir dėkodama visiems už atsilankymą į šį jubiliejų. Tylos minute prisimintos d-jos mirusios narės. Skyriaus buvusios pirmininkės už jų darbą, pastangas, pasiaukojimą visų gerovei buvo pagerbtos prisegant po raudoną rožę. Dabartinė pirmininkė V. Garnelienė savo kalboje įdomiai apibūdino draugijos veiklą, narių darbus, išryškindama draugijos svarbą šioje apylinkėje. Skyriaus vicepir. V. Lapienienė pateikė trumpą skyriaus veiklos apžvalgą — finansinę apyskaitą.

Per 25-rius veiklos metus už parapijos ribų lietuviškiems reikalams skyrius paaukojo 10,800 dolerių.

Su džiaugsmu ir plovimais pristatytos viešiosios kitų skyrių. Iš Toronto dalyvavo: dr. O. Gustainienė, S. Laurušaitienė, N. Kulpavičienė — "Moters" redaktorė, B. Čepaitienė, N. Racevičienė, G. Trinkienė, S. Petraitienė, V. Otienė. Iš Hamiltono: T. Rakštienė, E. Ramanauskienė, M. Garkūnienė.

Sukakties proga skyrių sveikino šios viešiosios: centro val. pirm. dr. O. Gustainienė, red. N. Kulpavičienė, Prisikėlimo par. pirm. B. Čepaitienė, L. Kankinių par. skyriaus pirm. G. Trinkienė, Hamiltono Aušros Vartų par. skyriaus atstovė T. Rakštienė, įteikdama dovaną — gražų albumą.

Vietinių organizacijų vardu sveikino K.L.B. Delhi skyriaus pirm. J. Lukšys, Šaulių Moterų skyriaus vardu J. Žiogienė, Šaulių d-jos vardu G. Rugienis.

Perskaityti sveikinimai raštu iš Montrealio skyriaus pirm. D. Staškevičienės ir Delhi skyriaus įsteigėjos M. Povilaitienės, kuri dėl sveikatos negalėjo dalyvauti šioje šventėje. Taip pat perduotas žodžiu L. Kankinių par. klebono kun. J. Staškaus sveikinimas.

Klebonas kun. L. Kemėšis perdavė linkėjimus nuo kun. dr. J. Gutausko, kuris negalėjo dalyvauti šioje šventėje, taip pat palaimino vaisių stalą. Visi dalyviai buvo pakviesti pasistiprinti skyriaus narių paruoštais maisto gaminiais.

Po vaisių sekė koncertas. Solistė A. Paškevičienė padainavo šias liaudies dainas: "Vai nekukuok", "Ko vėjai pūtė?" "Kur

prapuolė tas kelelis?" Vėliau buvo padainuota F. Šopeno "Ruduo" ir "Rugiagėlės".

Sol. A. Keblys padainavo: "Parlėkė antelė", "Ant kalnelio", "Žalioj girioj" — liaudies dainas ir "Myliu tave" — E. Griego, "Laukiu tavęs" — J. Stankūno, "Šauksmas" — B. Budriūno, "Klajūnui" — S. Gailevičiaus.

Abu solistai kartu padainavo šiuos duetus: "Ko čiuolbi lakštute?" — J. Stankūno, "Aš įsivilkčiau čigojo rūbą" — S. Šimkaus, "Plaukia sau laivelis" — S. Šimkaus, "Ta mūsų seselė" — liaudies daina.

Dainininkams nepailstamai akomponavo muz. V. Garnelienė. Nuskambėjus paskutinei dainai ir publikai nuoširdžiai plojant, sol. A. Paškevičienė ir akomp. V. Garnelienei mot. d-jos narės įteikė po rožių puokštę, o sol. A. Kebliui prisegė raudoną rožę. Šventė užbaigta Tautos himnu.

Šis jubiliejus apvainikavo K.L.K.M. D-jos Delhi skyriaus narių veiklą ir palydėjo su gražiais linkėjimais į naujus ateities veiklos barus. Reikia tikėti, kad jie bus sėkmingi ir toliau, nes vienybėje galybė, o geras noras ir pastangos lydi Dievo palaima!

B.V.

VANDA GARNELIENĖ DELHI M. D-JOS S-KYR. PIRMININKĖ

MINĖJIMO RENGĖJOS:
M. MICKEVIČIENĖ,
E. RUGIENIENĖ,
V. LAPIENIENĖ,
S. STEIGVILIENĖ,
V. GARNELIENĖ,
B. VYTIENĖ

DELHI, ONT.

VAISTINIAI AUGALAI

JONAS PRUNSKIS, DIPL. CHEM.

Vaistiniai augalai senovėje, buvo beveik vienintelis vaistas gydymui. Dabar jų reikšmė kiek sumažėjo, bet nepranyko. Medicinoje pradėjo vis daugiau vartoti vaistinių augalų ekstraktus. Esu studijavęs specialią botaniką, 2.5 metų studijavau farmakologiją, Čikagoje baigiau chemiją ir ilgainiai vadovavau laboratorijai tikrinant, analizuojant vaistus, daugiausia vartojamus žmonėms po oda. Aš čia pakartojau apie save žinias, kad suprastumėte, jog tą sritį gerai žinau. Pirmia noriu jus supažindinti su vaistų moksle vartojamais terminais: 1) Pharmacographia (angl. Materia medica). Tai mokslas gvildenąs fizines ir chemines vaisto ypatybes, savybes, vaistų kilmę, istoriją, jų gamybą ir dozes. 2) Pharmacologia — mokslas gvildenąs vaistų veikimą į gyvą organizmą. Čia pritaikyta gydytojams. 3) Pharmacy — mokslas apie vaistų gamybą, paruošimą, išdavimą, jų svorį, matą. Čia tinka vaistininkams. 4) Toxicology — mokslas apie preparato nuodingumą, apsinuodijimo simptomus ir jo gydymą bei priešnuodžius. 5) Therapeutics — tai gydymas vaistais ligas. Tai yra dalis “Materia medica” ir farmakologijos.

Vaistai yra organiniai ir neorganiniai, sintetiniai, biologiniai, augalinės ir gyvulinės kilmės. Šiame straipsny liksiu apie augalinės kilmės vaistus, kurie yra organinės grupės. Bendrai vaistus vadiname, kada juos naudojame neperžengę dozės. Tuos pačius vaistus vartojant dideliais kiekiais, peržengiant dozes, jie jau vadinami nuodais. Širdies ir kraujų indų gydymui vartojamų vaistų yra apie 70% augalinės kilmės. Kepenų, skrandžio bei žarnyno ligoms vartojama apie 65% augalinės kilmės vaistų. Taigi vaistiniai augalai savo vertės nenustojo. Vartoti vaistinius augalus ilgai negalima, nes jų efektingumas sumažėja, organizmas prie jų pripranta, ir gali pasidaryti lėti organizmo dirgikliai. Vaistinių augalų veikiantieji pradai vieni yra pumpuruose, kitų lapuose, žolėje, žieduose, vaisiuose, žievėje, šakny ar šakniastieby. Jeigu pats juos renki iš laukų, tai reikia tai

atlikti tinkamu laiku. Galėčiau tai paaiškinti, bet dauguma perka vaist. augalus iš vaistinių, tai nėra prasmės apie jų rinkimą, laikymą ir kt. rašyti. Šiek tiek apie vaistinių augalų veikiančias medžiagas. 1) Alkaloidai yra daugiausia bazinės medžiagos, sudarytos iš azoto, deguonies, vandenilio ir anglies, tai daugiausia amorfinės, kristalinės medžiagos, rečiau skysčiai. Dauguma vartoja gydymui mažose dozėse, nes dideli nuodai. Tirpsta eterį, chloroforme, spirite. Jų yra virš 800 rūšių, pvz.: strichninas, morfijus, chininas, atropinas ir kiti. 2) Glikozidai — nelakios, organinės, karčios, gerai tirpsta vandeny, spirite. Veikiant fermentams, rūkštims, šarmams, skyla į cukrų ir aglikoną. Jų veikiančioji dalis yra aglikonai, kurie yra skirtingi: fenolai, įvairios rūkštys, alkoholiai ir kit. Glikozidai iš vaistinių augalų klasifikuojami į širdį veikiančius, kiti į vidurius, atsikosėjimui. Erškėtinuose, kryžmažiedžiuose augaluose glikozidai veikia į širdį, pvz.: digitoksinas, eriziminas, cimarinas ir kiti. 3) Saponino turintieji augalai. Tos medžiagos yra organinės, bet be azoto. Saponinas su vandeniu putoja kaip muilas. Medicinoje vartoja atsikosėjimui, šlapimo varymui. Jį vartoja ir pramonėje, kaip putojančių gėrimų gaminimui. Saponino yra gausu erškėtinų, gvazdikinių, raktazolių šeimų augaluose. 4) Augalai, turintieji eterinius aliejus — tai daugiausia lakios medžiagos, kurios sudaro ketonai, fenolai, terpenai ir kiti. Jų yra daug ramunėse, pelynuose, kraujažolėse. Jie blogai tirpsta vandeny, bet gerai eterį, spirite, chloroforme, riebaluose. Dažnai eteriniai aliejai augaluose yra kartu su derva, gleivėmis. Medicinoje eterinius aliejus vartoja kvėpavimo takams gydyti, aštriems įtrynimams. Daug jų vartoja kosmetikoje — kvėpalams. 5) Vaist. augalai, turintieji raugines medžiagas — tai beazotinė organinė medžiaga, veikianti sutraukiančiai. Tirpsta vandeny. Rauginės medžiagos medicinoje vartojamos, kaip sutraukianti medžiaga burnos ir vidurių

gleivinei plėvelei gydyti. Jų yra daug ažuolo žievėje, mėlynėse, ievoje. 6) Flavonoidai. Jie suteikia augalui spalvą, aromatą bei skonį. Daug jų yra dobiluose, ankštiniuose augaluose. Flavonoidai turi daug vitamino P. Jie veikia sumažinimui radioaktyvumo bei kraujagyslių elastingumui. 7) Karčiosios medžiagos turį augalai sužadina apetitą, gerina virškinimą. Jų daug yra gencijano grupės augaluose. 8) Fitoncidai — tai organinės medžiagos: alkaloidai, eteriniai aliejai, aldehidai. Jie turi stiprų kvapą ir jų daug yra česnakuose, svogūnuose, krienuose. Fitoncidai vartojami plaučių, žarnyno, odos ligoms gydyti. Dar yra vaistinių augalų, turinčių gleivių, organinių rūkščių, kurių gausu uogose ir vaisiuose. Be to, vaistiniuose augaluose yra mineralinių ir mikromineralinių dalių, reikalingų organizmui. Ypač daug vaistiniuose augaluose yra įvairių vitaminų. Iš šių paminėtų veikiančių medžiagų svarbiausi medicinoje yra alkaloidai, glikozidai bei eteriniai aliejai. Alkaloidų bei eterinių aliejų pagaminimo principas yra toks, kad augalus mirko chloroforme ar eterį, tada išgarina ir vėl tirpdo alkoholy, jungia su atitinkamomis rūkštimis ir tada gaunasi alkaloidas. Žinoma, dabar tas procesas sumodernintas, bet principas tas pats.

Čia paminėti veikiantieji augalų ekstraktai jums turi tik informacinės reikšmės. Juos daugiausia vartoja labai mažose dozėse ir išduodami tik su receptu. Eiliniam asmeniui telieka vartoti tik žaliavas — pačius augalus. Įvairias vaistažoles galima paruošti vartojimui sekančiais būdais. 1) Ant augalo užpilti verdančio vandens ir jam atvėsus po 20-25 min. vartoti. 2) Augalus sudėti į konservavimo stiklą, užpilti verdančiu vandeniu ir užsukti dangtelį. 3) Augalus virinti uždengtame inde ant mažos ugnies apie 15 min. Atvėsinti neatidarius dantelių. Paruoštas vaistažoles visada reikia laikyti uždarame inde, kad neišgaruotų gydomosios veikimo savybės. Įvairios tinktūros (paruošta su alkoholiu) vartojamos cheminiams vaistams, bet galima naudoti ir vaistinėm žolėm. Paimti vieną dalį (svorio) vaistinio augalo ir užpilti dešimt dalių spirito arba labai stiprios degtinės. Gerti tik laisais su vandeniu. Yra ir daugiau būdų vaistažolėm paruošti, tačiau šių būdų praktiškai užtenka kasdieniniame gyvenime. Įvairių džiovintų žiedelių, lapelių, žievelių šaknelių, kurios vadinamos vaistažolėm, galima gauti vaistinėse ir Health Food krautuose. Kitą kartą parašysiu apie atskirus vaistinius augalus, jų vartojimą, dozę ir nuo ko vartoti.

• Madų ir grožio pasaulis

IŠ KOSMETIKOS PRAEITIES

Kosmetika paprastai apibūdinama taip: visa, kas įtrinama, pilama, barstoma, purškiama, tikslu pagražinti, pakeisti išvaizdą į patrauklesnę, malonesnę. Kosmetikos vartojimas yra labai senas, tik skirtumas tarp kiniečių ar egiptiečių kosmetikos, vartotos prieš 5000 metų ir dabartinės, yra tas, kad šiom dienom ji be galo išsišakojo ir išvystė daugybę produktų, nors pagrindas ir tikslas liko tas pats. Aišku, patogiau, kai nebereikia eit rinkti uogų, žolelių ir įvairiausių pupelių ir spausti jas į kosmetinius skysčius. Užtenka nueiti tik į artimiausią grožio gaminių krautuvę ir gali beveik paskęsti pasirinkimo gausybėje tarp kremų, pudrų, aliejų, skirtų minkštinti, kietinti ar blizginti.

Pradžioje kosmetika nebuvo vartojama pasigražinimui. Medžiotojai ir gyvulių ganytojai Nilo slėnyje tepdavo odą aliejumi, išspaustu iš ricinos pupelių, kad apsisaugotų nuo saulės nudegimo. Kvepalai pradžioje buvo naudojami lavonų iškvėpinimui ir kaip smilkalai dievams. Kvepalų išdirbimo paslaptis senovės šventikų buvo labai saugoma.

Ankstyvieji egiptiečiai aptepdavo žalia, tiršta mostim akių vokus, kad apsaugotų nuo saulės nudegimo ir dėl grožio. Jau tada aristokratų luomas aptepdavo akis kremu, pagamintu iš trintų skruzdžių kiaušinių. Egiptiečiai pirmieji iškėlė praktišką kosmetikos vartojimą į meną. Karalienė

Nefertiti dažė nagus tamsiai raudona spalva, skirta tik patiems kilmingiesiems. Juo moters socialinė padėtisėjo žemyn, tuo šviesesnę spalvą ji turėjo naudoti.

Išradingiausiai vartoti kosmetiką pradėjo Cleopatra. Ji jau dažėsi rausvai veidus ir rankų plaštakas. Anglimi dažė antakius ir apvedžiodavo akių kontūrus. Viršutinius akių vokus dažė tamsiai mėlynai, o apatinius žaliai.

Graikai daugiausia dėmesio kreipė į vyro grožį. Graikijos vyrai ir kurtizanės aliejais minkštino ir kvėpino savo kūnus. Kurtizanės dar dažydavo plaukus ir blyškindavo odą švino pudra. Aišku, po kurio laiko vietoj pagražinimų oda visai buvo sugadinama. Nežiūrint to, šitos odos išblyškinimo priemonės buvo naudojamos net iki viktorinių laikų.

Pirmasis modernišką odos kremas buvo išrastas graiko Galen 2 amžiuje pr. Kr. Jis pavadino tą tepalą "šaltu kremu", kuris buvo pagamintas iš vandens, bičių vaško ir alyvuogių aliejaus. Vanduo garuodamas vėsino veidą, todėl ir buvo vadinamas "šaltuoju" kremu. Ir šių dienų kremai pagrindine savo sudėtimi mažai kuo skiriasi.

Romėnai beveik nežinojo kosmetikos, kol netapo didžiosios imperijos valdovais. Jų nukariauti vergai buvo daugiau išprusę, ir romėnai pradėjo iš jų savintis visas kosmetikos įmantrybes.

Kosmetinė revoliucija įvyko 15 a. Anglijoje, kai Kryžiaus karų riteriai atgabeno naujus kosmetikos produktus iš Italijos. Jie taip pat atgabeno ir veidrodžius, kurie turėjo daug įtakos visai moterų išvaizdai pagerinti. Karalienės ir jų dvarinės pirmą kartą save pamatė ne ant blizgančio metalo ar vandens paviršiaus atspindyje, bet ant aiškaus stiklo.

Kai kam buvo džiaugsmas save taip aiškiai išvysti, bet kai kam nusivylimas ir net sukrėtimas. Karalienė Elzbieta uždraudė veidrodžius, kai pradėjo senti. Jos tarnaitės vis dažė raudonai jos plaukus, pešiojo antakius ir baltino veidą, bet ji į veidrodį nebežiūrėdavo.

Visokie kosmetiniai išmislai pasiekė viršūnes 18 a. Tada ne tik veidai buvo pudruojami, bet plaukai ir perukai. Moterys miegodavo su alyvuotom kaukėm ir pirštinėm, kad tik neatsirastų raukšlių. Drabužiai, plaukų šukuosena ir visa kosmetika buvo tokia perkrauta, kad norint būt madingu, visą laiką reikėjo skirti kūno ir grožio priežiūrai ir tai dar su kelių tarnaičių pagalba. Mados varžė ir vyrus. Jie dėvėjo aukštomis kulnėmis batus, šilko rūbus ir dažė veidus. Aukščiausią laipsnį savo didumu ir sunkumu pasiekė perukai. Karalienės Antuanetės perukas sverdavo apie 20 svarų, todėl vaikščiojant reikėdavo gerai išlaikyti pusiausvyrą. Po tokiomis komplikuotais perukais atsirasdavo ir visokių gyvūnų. Tam tikslui buvo ilgos adatos, brangakmeniais papuoštom rankenėlėm, kuriomis reikėjo sugebėti elegantiškai pasikasyti niežinčią galvą.

Bet jau viktoriniais laikais šios grožio procedūros taip nusibodo, kad grožio simboliu tapo natūralus grožis. Idealiai graži mergina buvo laikoma, turinti ovalinį veidą, natūralią skaisčią odą, melsvas akis, rausvas mažas lūpas ir šviesius plaukus.

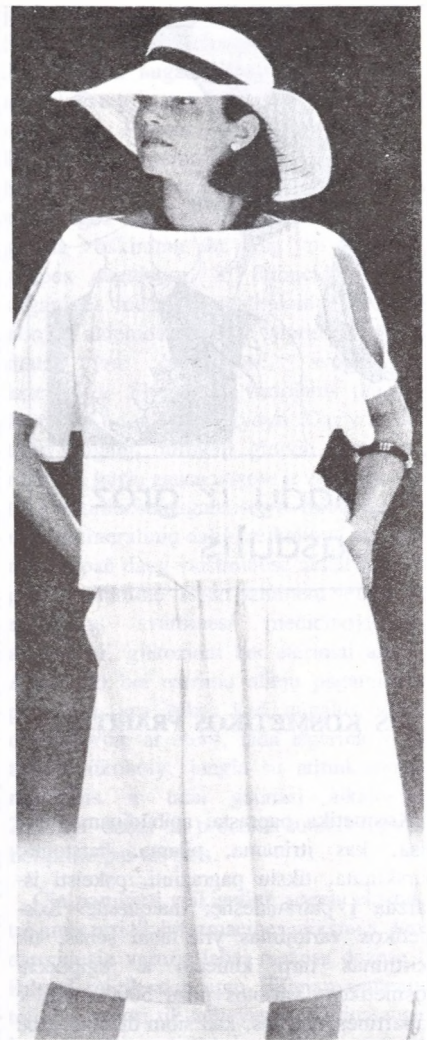
Amerikoje kosmetikos industrija prasi-
dėjo 1886 m. su David H. McDonnell,
kuris, vaikščiodamas nuo durų iki durų,

pradėjo pardavinėti knygas. Kad paskatintų knygų pardavimą, jis nešiojo irgi mažus buteliukus kvepalų, kuriuos dalino savo klientam. Bet paaiškėjo, kad mažai kas domėjosi knygom, o visi norėjo kvepalų. Tada jis pradėjo pilną kosmetikos prekybą. Iš to išaugo milijoninė Avon kompanija, kuri ir dabar pardavinėja kosmetikos gaminius nuo durų iki durų. Tą darbą atlieka tūkstančiai pardavėjų.

Kiekviena generacija, kopijuodama kino artistes, turi specifinius kosmetikos vartojimo pomėgius. O įprastus pomėgius nenori keisti. Todėl galima pažinti, kuriai generacijai moteris priklauso, pagal tai, kaip ji dažosi. Kai kurios vis dar iki šiūlelio plonumo pešioja ir anglies juodumu dažo antakius. Kitos mėlynai tepa akių vokus. Nors vėlesnės mados nušviesino antakius, bet patamsino kitus veido atspalvius, paryškino ružo naudojimą. Paskutiniu laiku kosmetika vėl naudojama taip, kad išvaizda atrodytų kuo natūralesnė.

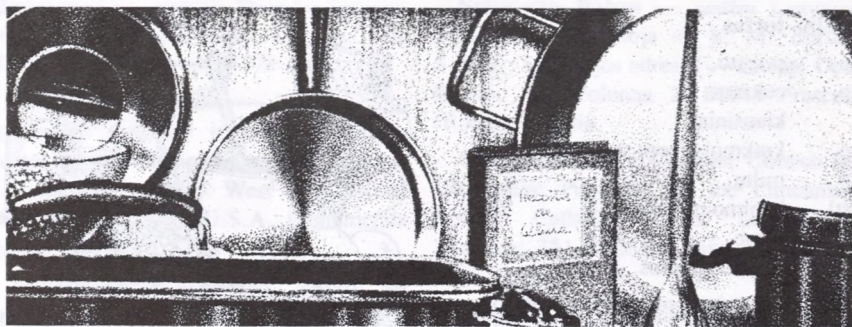
Skirtingais laikais ir skirtingose kultūrose grožio įvertinimas buvo nevienodai suprantamas. Kas vienam gražu, tas kitam bjauru. Kai ispanai išsikėlė 16 a. į Pietų Amerikos krantus, jiems indėnai pasirodė negražūs, nes ant jų veido ir krūtininių neaugo plaukai. Tuo tarpu indėnai bjaurėjosi barzdota ir plaukuotais europiečiais ir t.t.

Paviršutinė, kad ir labai kosmetika išdailinta, išvaizda tik trumpą akimirką patraukia dėmesį. Vėliau žmogus vis dėl to darosi gražiu ir meiliu, tik pasikliaudamas savo nuoširdžia šypsena, maloniū būdu ir gera širdimi.

• Šeiminių kampelis

Veda L. MURAUSKIENĖ

Braškių ir jogurto saldusis

- 3 p. šviežių, supiaustytų braškių,
- ¾ p. cukraus,
- ½ p. vandens
- 2 štl. krakmolo (corn starch),
- 1 p. apelsinų sunkos (šviežios),
- 1 ½ p. jogurto,
- ½ p. porto-vyno,
- cinamono,
- 2 štl. jogurto maišyto su apelsinų likeriu.

Braškes nuplauti, supiaustyti ir vandenyje su cukrumi užvirinti ir patroškinti 8 min. Krakmolą praskiesti su ¼ p. apelsinų sunkos. Maišant, po truputį supilti į braškes. Supilti likusią apelsinų sunką, įdėti pagal skonį cinamono miltelių. Visą laiką maišyti. Kai pradės tirštėti nuimti nuo ugnies ir atvėsinti. Supilti į blenderį, pridėti jogurtą, porto-vyną ir išsukti. Gerai atšaldyti. Servuojant uždėti po truputį jogurto sumaišyto su apelsinų likeriu.

Greitas pyragas

- 1 p. smulkaus cukraus,
- 1 ½ p. miltų,
- 2 štl. kepimo miltelių,
- ¾ p. pieno,
- ½ štl. migdolų ekstrakto,
- 2 kiaušinių baltymai,
- žiupsnelis druskos.

Cukrų, miltus, kepimo miltelius ir druską 4 kartus persijoti. Plakant po truputį supilti pieną ir migdolų ekstraktą. Išplakti kiaušinių baltymus ir lengvai įsukti į teslą. Teslą supilti į neriebaluotą, išardomą kepimo formą ir kepti prie 350° apie 45 min. Su forma apversti ant grotelių. Kai atšals, nuimti formą. Patepti norima uogiene arba kremu.

Jogurto padažai

I

- ¾ p. jogurto,
- ¼ p. majonezo,
- 1 česnako trinta skiltelė,
- 2 štl. garstyčių (Dijon),

- 1 štl. citrinos sunkos,
- ¼ p. trupinto, "mėlyno sūrio",
- druskos, cukraus, pipirų.

Viską gerai išmaišyti. Tinka su žaliomis salotomis.

II

- ½ p. jogurto,
- 1 štl. garstyčių (Dijon),
- 2 štl. medaus,
- 1 štl. citrinos sunkos,
- 1 štl. džiovintų krapų,

Viską gerai išmaišyti. Tinka su šaltom mėsom (jautiena, aviena).

III

- 1 p. jogurto,
- 1 avokado,
- 3 štl. "lime" sunkos,
- 2 štl. medaus,
- ¼ štl. džiovintų mėtų lapelių,
- ¼ štl. druskos,

Viską gerai išplakti blenderyje. Tinka su šalta kalakutiena ir su vaisių mišrainėmis.

Saldus padažas

1 puoduką vynuogių drebučių (grape jelly) pašildyti. Įpilti 2 puodukus plakamos

grietinės ir gerai išplakti. Atšaldyti ir servuoti su saldžiais sausainiais.

Makaronai su obuoliais

- 3 p. virtų, plačių makaronų juostelių,
- 4 štl. sviesto,
- ¼ p. cukraus,
- ¼ štl. druskos,
- ¼ štl. cinamono,
- 5 vidutiniai obuoliai.

Sviestą suldyti ir sumaišyti su virtais (nepervirtais!) makaronais. Pridėti cukrų, cinamoną ir druską. Išmaišyti. Obuolius nuplauti, nulupti, išimti sėklalzdžius ir supiaustyti skiltelėm. Kepimo formą patepti sviestu, įdėti pusę makaronų, ant jų sudėti obuolius ir ant viršaus sudėti likusius makaronus. Pabarstyti mažais sviesto gabalėliais. Kepti orkaitėje prie 325° apie 1 val.

Žemuogių kokteilis

(viena porcija)

6 didelės braškes nuplauti ir supiaustyti riekelėm. Sudėti į aukštą stiklą ir užpilti šviežių apelsinų (besėklų) sunka. Uždėti 1 šaukštelį cukraus pudros ir palaikyti šaldytuve, kad atšaltų.

Virtos mėsos apkepas

- 4 kiaušiniai,
- 1 p. buljono,
- 1 p. kapotos, virtos mėsos,
- 1 p. kapotų, virtų grybų,
- 1 svogūnas,
- druskos, priesonių, sviesto.

Kiaušinius gerai išplakti ir sumaišyti su buljonu. Sudėti kapotą mėsą, grybus ir prieskonius. Svogūną sukapti ir pakepinti svieste. Visą sumaišyti. Kepimo formą patepti sviestu, sudėti paruoštą mėsos mišinį ir kepti prie 350° apie 45 min. Servuoti su grybų padažu.

Smėlio tortas

- 1 p. sviesto,
- 1 p. cukraus,
- 6 kiaušiniai,
- 1 p. krakmolo (corn starch),
- 1 p. miltų,
- 1 štl. kepimo miltelių,
- ¼ p. romo,
- cukraus pudros.

Sviestą ištrinti su cukrumi. Po vieną sudėti kiaušinių trynius ir ištrinti iki baltumo. Miltus, kepimo miltelius ir krakmolą išmaišyti, persijoti ir sumaišyti su ištrintais kiaušinių tryniais. Kiaušinių baltymus išplakti lengvai įmaišyti į tešlą. Įmaišyti romą. Kepimo formą patepti sviestu, sudėti tešlą ir kepti 350° ape 1 val. Kai iškeps pabarstyti cukraus pudra.

vėl palaistyti lydytu sviestu ir kepti apie 40 min. Tinka servuoti šiltą arba šaltą su virtais ryžiais arba žaliom salotom.

Vištienos kepsniai

I

- 4 sv. vištienos, supiaustytos gabalais,
- 2 štl. sviesto,
- 4 štl. miltų,
- ½ p. medaus,
- ¼ p. garstyčių (Dijon),
- 1 štl. druskos,
- 1 štl. cinamono miltelių,
- 1 p. jogurto,
- ½ p. balto vyno.

Vištienos gabalus nuplauti ir nusausinti. Sviestą keptuvėje sulydyti. Įmaišyti miltus, medų, garstyčias, druską ir cinamono miltelius. Į indelį įpilti jogurtą, nuo ugnies nuimti sviesto ir visų priedų mišinį ir maišant supilti į jogurtą. Viščiuko gabalus išvolioti padaže ir uždengus 3 val. palaikyti šaldytuve. Vištieną su likusiu padažu sudėti į riebaluotą kepimo indą ir supilti vyną. Kepti prie 350° virš 1 val. kol vištiena pasidarys minkšta. Servuoti su virtais ryžiais.

II

- 3 sv. vištienos,
- ½ p. rūgščios grietinės,
- ¼ p. garstyčių (Dijon),
- 1 štl. druskos
- ¼ štl. trintų rozmarino lapelių,
- ½ p. lydyto sviesto,
- 2 p. džiovintų pipirų.

Vištieną supiaustyti gabalais ir nusausinti. Rūgščią grietinę, garstyčias, druską, rozmariną ir pipirus gerai išmaišyti. Tuo padažu gerai aptepti vištienos gabalus ir išvolioti džiovintuose. Kepimo indą patepti sviestu ir sudėtą vištieną palaistyti lydytu sviestu. Kepti prie 350° apie 30 min.,

III

- 2-jų viščiukų krūtinės,
- ½ p. miltų,
- 1 štl. druskos,
- ½ p. kapotų svogūnų,
- ¼ p. aliejaus,
- 2 skiltelės česnako,
- ½ p. kapotų migdolų,
- 1 p. apelsinų sunkos,
- ½ p. nusunktų, sutrintų ananasų,
- 2 štl. cukraus,
- ½ štl. cinamono miltelių,
- ½ štl. gvazdikėlių miltelių,
- ½ štl. pipirų miltelių,
- 2 štl. razinų,
- 1 p. balto vyno.

Dviejų viščiukų krūtines perplauti pusiau, nulupty odą ir išimti kaulus. Vištieną pavolioti miltų, druskos ir pipirų mišinyje. Keptuvėje pakaitinti aliejų ir pakepinti vištienos krūtinėles po 2 min. kiekvieną pusę. Toje pačioje keptuvėje pakepinti kapotus svogūnus, sutrintas česnako skilteles ir kapotus migdolus. Sudėti visus kitus priedus, išskiriant vyną, ir maišant pakepinti. Vištieną sudėti į riebaluotą formą ir ant viršaus uždėti pakepintą mišinį. Kepimo indą uždengti (su "folio") ir kepti prie 320° apie 30 min. Kepimo formą atidengti, vištienos gabalus apversti, užpilti vyną ir prie 350° dar pakepinti apie 30 min. Servuoti su ryžiais.

Žuvis

Žuvis yra sveikas ir skanus maistas. Geriausia vartoti liesą žuvį, prie jų

priklauso: Cod, Cusk, Haddock, Hake, Halibut. Riebios žuvys yra: Salmon, Mackerel, Swordfish, Trout. Geriausia žuvį troškinti savose sultyse. Nuvalytą žuvį įtrinti prieskoniais, įvynioti į aluminijaus popierių, gerai užlenkti kraštus, kad neišbėgtų skysčiai ir troškinti krosnyje. Troškinimo laikas priklauso nuo žuvies gabalo storumo. Šviežią žuvį troškinti 10 minučių — 1 inčą, šaldytą — 20 min. Pvz., jei šviežia žuvis turi tris inčus per storiausią vietą, tai ją reikės troškinti 30 min.

Troškinta žuvis

- 1-1½ sv. žuvies (Haddock)
- 1 p. pieno,
- 1 p. vandens,
- druskos pagal skonį.

Išvirti pieną, vandenį ir druską. Sumažinti ugnį ir sudėti žuvį. Žuvies dėti tiek, kad skystis ją padengtų ir troškinti uždengtame inde. Troškinimo laikas priklauso nuo žuvies storumo (10 min. — 1 inčas; 20 min. sušaldytai) Kai žuvis bus minkšta išimti iš skystio, sudėti į pašildytą servavimo indą ir laikyti šiltai. Skystį, kuriame troškinosi žuvis dar pavirinti, kad sumažėtų. Paruošti padažą: 2 štl. sviesto, 2 štl. miltų, 1 p. žuvies nuoviro, ½ citrinos sunkos, ½ štl. tarkuotos citrinos žievelės, kapotų petražolių, 1 kiaušinio trynys. Iš žuvies nuovirų, sviesto ir miltų išvirti padažą. Įplakti kiaušinio trynį, citrinos sunką ir žievelę, nebevirti. Padažą užpilti ant žuvies. Pabarstyti kapotom petražolėm. Servuoti su virtais brakoliais. Papuošti citrinos riekelėmis.

Žuvies mišrainė

- 1 sv. virtos žuvies
- 1 p. kapotų salierų,
- 1 p. žalių vynuogių (be sėklų),
- ¼ p. prancūziško padažo (french dressing),
- ¼ p. majonezo,
- 1 štl. citrinos sunkos,
- ¼ p. druskos, pipirų, salotų lapų,
- paskrudintų, kapotų migdolų.

Salierus nuplauti, nulupty gyslas ir sukaptoti. Vynuoges išskirstyti, nuplauti. Viską nusausinti popierine servietėle. Vakarų ryškį keptą ar virtą žievių išsklaidyti mažesniais gabalais ir žiūrėti, kad nebūtų kauliukų. Sumaišyti su prancūzišku padažu, majonezu, citrinos sunka ir prieskoniais. Servavimo indą iškloti salotų lapais. Sudėti paruoštą mišrainę ir pabarstyti skrudintais migdolais.

• Atsiųsta paminėti

Vainikas * Kryžius * Lelija — antologija — redagavo **Alfonsas Tyruolis** leidėjai — **Lietuviškos Knygos Klubas**, Čikaga, 1984; dail. — V.O. Virkau, 317 psl., kaina \$9.00.

Ši antalogija yra skirta šv. Kazimiero 500 metų mirties sukakčiai pagerbti, čia sudėti lietuvių išeivijos literatų kūriniai, susiję su Šventojo tematika. Antalogijos paruošimu rūpinosi sukaktuvių minėjimo komitetas.

Žmogus realiame gyvenime — vyskupas **Vincentas Brizgys**; išleista Čikagoje 1984 m.; spausdino "Draugo" spaustuvė; 316 psl., kaina nepažymėta.

Kalnų gėlytė — Birutė Šlajutė-Nalienė; dail. — **Diana Kazlauskienė**; leidėjai — JAV LB Švietimo Taryba; 32 psl., kaina nepažymėta; gražiai iliustruota knygelė, lengvi eilėraštukai, graži dovanėlė mūsų mažiesiems!

Žiogas Muzikantas — Jonas Minelga; JAV LB Švietimo Tarybos leidinys, 1983 m. Čikaga; dail. — **Diana Kizlauskienė**; 69 psl., kaina \$4.00; gausiai iliustruota eilėraščių knyga mūsų mažiesiems.

Švietimo Gairės — lietuviškojo ugdymo žurnalas mokyklai ir šeimai; leidėjai JAV LB Švietimo Taryba; redaktorė — **Stefanija Stasienė**, 18112 Windward Rd., Cleveland, Ohio, U.S.A. 44119; administratorius — **Juozas Plačas**; 3206 W. 65th Pl., Chicago, Ill., U.S.A. 60629; išeina du kartus per metus, prenumerata \$4.00.

Pasaulio Lietuvis — leidinys bendruomenės minčiai ir gyvenimui; leidėjai — PLB; redaguoja redaktorių kolektyvas, prenumerata metams — \$10.00 redakcijos ir

administracijos adresas: Pasaulio lietuvis, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, Ill. 60636, U.S.A. Tel. (312) 778-2200.

Laiškai Lietuviams — Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas: redaktorius **J. Vaišnys**, SJ; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, U.S.A.; prenumerata metams — \$8.00

Moterų Dirva — L.R.K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — **Mrs. Dale Murray**; prenumerata metams — \$5.00 Amerikoje, kitur — \$6.00. Adresas — 3005 N. 124th St., Brookfield, Wis. 53005, U.S.A.

Ateitis — lietuvių katalikiško jaunimo žurnalas; vyr. redaktorius — k. dr. **K. Trimakas**, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, Ill., 60130, U.S.A.; leidėjai — Ateitininkų Federacija: administracija — **J. Polikaitis**, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, Ill. 60629, U.S.A.; prenumerata metams — \$9.00.

Metmenys — periodinis kultūrinis leidinys; redaktoriaus — **Vytautas Kavolis**; administratorė — **M. Paškevičienė** — 3308 W. 62nd Pl., Chicago, Ill., U.S.A., 60629; keturių numerių prenumerata — \$10.00; leidžia AM&M Publication.

Tėvynės Sargas — politikos ir socialinių mokslų žurnalas; redaktoriaus — **Petras Maldeikis**; red. adresas: 117 Sunset Drive, Hot Springs, Arkansas, U.S.A., 71901; vieno numerio kaina — \$4.00; administracija: **A. Balčytis**, 6819 S. Washtenaw Ave., Chicago, Ill., U.S.A., 60629.

Šv. Pranciškus Varpelis — mėnesinis religinio - patriotinio turinio laikraštis; leidžia T.T. Pranciškonai; redaktoriaus — **T.V. Gidžiūnas**, O.F.M.; metinė prenumerata — \$5.00 adresas: Franciscan Fathers, Kennebunkport, Me. 04046, U.S.A.

Seleziečių Balsas — leidžia Lietuviai Seleziečiai; redaguoja — k. M. Burba, S.D.B.; redakcijos adresas — Lituani Don Bosco, Via Colonna 2, 00044 Frascati (Roma) — Italia.

Chronicle of the Catholic Church in Lithuania; Published by the Lithuanian Roman Catholic Priests' League of America; 351 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, U.S.A.

Lituanus — Lithuanian quarterly — kultūros mokslo žurnalas anglų kalba; redaguoja **A. Klimas**, **T. Remeikis**, **B. Vaškėlis**; prenumerata metams \$10.00; adresas: Lituanus - 6621 S. Troy, Chicago, Ill., U.S.A.

Skautų Aidas — Lietuvių Skautų S-gos leidinys jaunimui, redaktoriaus — **A. Saulaitis**, S.J.; adresas — 2345 West 56 Street, Chicago, Ill., U.S.A. 60636; administratorė — **M. Jonikienė**; adresas — 6346 So. Washtenaw Ave., Chicago, Ill., U.S.A. 60629; prenumerata metams — \$5.00.

Technikos Žodis — A.L. Inžinierių ir Architektų S-gos leidinys; redaguoja kolektyvas; administratorius — **A. Brazdžiūnas**; 7980 W. 127 St. Palos Park, Ill. 60464, U.S.A.; prenumerata metams \$6.00.

Naujoji Viltis — LSTK Neo-Lituania ir Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga; redaguoja — **A. Laikūnas**, **B. Nemickas**, **V. Valiukėnas**; administratorius — **B. Kaskaitis**, 935 Beverly Rd. Cleveland Hts. Ohio 44121 U.S.A.; vieno numerio kaina — \$4.00.

Eglutė — iliustruotas vaikų žurnalas; redaguoja ir leidžia N.P.M. Seserys, Putname; išeina kas mėnesį, metinė prenumerata \$7.00; adresas: Eglutė — Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn., U.S.A., 06260.

Krivulė — leidžia Vakarų Europos Lietuvių Sielovada; redaguoja — k. P. Celiešius; adresas — Kirchenstr. 5, 8939 Bad Woerishofen, W. Germany.

Lietuvių Dienos — mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas, lietuvių ir anglų kalbomis; redaguoja redakcinė kolegija; adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif., 90029, U.S.A.; prenumerata metams — \$20.00, Kanadoje — \$25.00

Šaltinis — tikišinės ir tautinės minties žurnalas; leidžia — šv. Kazimiero Sąjunga ir Tėvai marijonai; redaguoja k. S. Matulis, MIC. Metinė prenumerata — \$6.00, adresas: 16 Hound Rd., West Bridgeford, Nottingham NG2 6AH, England.

PRAŠOM SUMOKĖTI

"MOTERS" PRENUMERATA

UŽ 1984 METUS

ADMINISTRACIJA